PROJEKT

UCHWAŁA NR XI/.../2019
RADY GMINY ŚWIDWIN

z dnia 16 września 2019 r.

zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia „Programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu gminy Świdwin na lata 2008-2032"

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 i art 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506 z późn. zm.) oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 z późn. zm.), Rada Gminy Świdwin uchwala, co następuje:

§ 1. Zmienia się treść załącznika do uchwały Nr XV/112/2008 Rady Gminy Świdwin z dnia 18 września 2008 r. w sprawie przyjęcia „Programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu gminy Świdwin na lata 2008-2032", który otrzymuje nowe brzmienie, zgodnie z treścią załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Świdwin.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego.

Przewodnicząca Rady

Anna Olejniczak

Zatwierdzam pod względem formalno-prawnym
RADCA PRAWNY
Katarzyna Płocka-Krak

UZASADNIENIE

Organy wykonawcze gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowisk, sporządzają programy usuwania wyrobów azbestowych. Celem takich programów jest zinwentaryzowanie oraz analiza dotychczasowej sytuacji w zakresie występowania azbestu na terenie gminy oraz zaproponowanie koncepcji usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Podjęcie uchwały ma na celu zaktualizowanie inwentaryzacji wyrobów azbestowych z terenu gminy Świdwin. Zmiana „Programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu gminy Świdwin na lata 2008-2032" konieczna jest także do uzyskania dotacji z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie na zadanie polegające na usuwaniu wyrobów azbestowych z terenu gminy Świdwin.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest zasadne.

Załącznik do uchwały Nr XI/.../2019
Rady Gminy Świdwin
z dnia 16 września 2019 r.

GMINA ŚWIDWIN

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH Z TERENU GMINY ŚWIDWIN NA LATA 2008-2032

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP 3
1.1. Przedmiot opracowania 3
1.2. Cel opracowania 3
1.4. Podstawa prawna opracowania 3
1.5. Materiały wyjściowe 3
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY ŚWIDWIN 4
3. ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z AZBESTEM 7
3.1. Charakterystyka azbestu 7
3.2. Ogólne zastosowanie azbestu 8
3.3. Wpływ azbestu na ludzki organizm 10
3.4. Zanieczyszczenie środowiska 12
3.5. Ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania azbestu 13
4. STAN PRAWNY W ZAKRESIE UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW I ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST 14
4.1. Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest w aspekcie obowiązującego prawa 19
5. ZADANIA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W ZAKRESIE USUWANIA AZBESTU 28
5.1. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski 28
5.2. Program ochrony środowiska oraz Plan gospodarki odpadami dla gminy Świdwin 29
6. AZBEST I WYROBY ZAWIERAJĄCE AZBEST NA TERENIE GMINY ŚWIDWIN – STAN ISTNIEJĄCY ORAZ PROGNOZY 34
6.1. Inwentaryzacja azbestu i wyrobów zawierających azbest – diagnoza stanu 34
6.2. Wykaz firm posiadających zezwolenia na zbiórkę i transport azbestu 68
6.3. Wykaz firm posiadających zezwolenia na demontaż eternitu 68
7. ZAŁOŻENIA PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY ŚWIDWIN 70
7.1. Kierunki i możliwości utylizacji odpadów zawierających azbest w gminie Świdwin . 74
7.2. Analiza finansowa i harmonogram działań 77

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest „Program usuwania azbestu z terenu gminy Świdwin na lata 2008-2032”, zwany dalej Programem.

W opracowaniu zawarto podstawowe informacje na temat właściwości azbestu, zasad postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, zadań jednostek samorządu terytorialnego, wskazano kierunki i możliwości usuwania azbestu wyrobów zawierających azbest, podano analizę finansową wraz z możliwościami dofinansowania.

1.2. Cel opracowania

Celem opracowania jest zinwentaryzowanie oraz analiza dotychczasowej sytuacji w zakresie występowania azbestu na terenie gminy oraz zaproponowanie koncepcji usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Świdwin.

1.3. Podstawa prawna opracowania

Podstawę prawną niniejszego opracowania stanowią następujące dokumenty:

1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami),
2. Ustawa z dnia 27 kwietnia o odpadach (Dz.U. Nr 62, poz. 628 z późniejszymi zmianami),
3. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity z 2004r. Dz.U. Nr 3, poz. 520 z 2004r. z późniejszymi zmianami),

1.4. Materiały wyjściowe

W ramach prac nad niniejszym Programem dokonano szczegółowej inwentaryzacji miejsc na terenie całej gminy, gdzie może występować azbest.

Ponadto przy opracowaniu Programu korzystano z następujących materiałów:

1. Gminny program ochrony środowiska gminy Świdwin, firma NFOŚ - ZTUK, Szczecin 2004,
2. Gminny plan gospodarki odpadami, Firma NFOŚ - ZTUK, Szczecin 2004,
3. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski – przyjęty przez Radę Ministrów RP w dniu 14 maja 2002r,
4. Informator o zadaniach jednostek samorządu terytorialnego dla realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” – materiał przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa 2005,

5. Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest (Informator), Instytut Gospodarki Odpadami w Katowicach, Katowice 2002,
6. Materiały informacyjne firm, zajmujących się usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest.

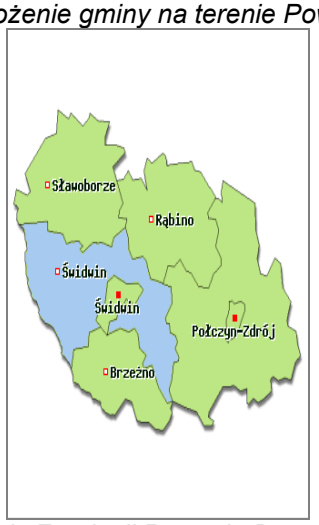
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY ŚWIDWIN

Gmina Świdwin jest gminą wiejską. Leży w środkowej części wybrzeża, w środkowo-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego oraz w środkowo-zachodniej części Powiatu Świdwińskiego.

Od strony południowej graniczy z gminą Brzeżno, a od zachodu z gminami Łobez oraz Resko (Powiat Łobeski). Granicę północną wyznaczają gminy Sławoborze i Rąbino. Natomiast wschodnią granicę wyznacza gmina Połczyn Zdrój.

W granicach gminy położona jest gmina miejska – Świdwin.

Rys. nr 1.1. Położenie gminy na terenie Powiatu Świdwińskiego

Na podstawie: materiały Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej www.frdl.pl

Władze i agendy samorządu gminy znajdują się w mieście Świdwin (miasto nie należy do struktur gminy).

Powierzchnia gminy wynosi 247 km^2.

Gminę zamieszkuje 6473 mieszkańców.

Wskaźnik zaludnienia gminy wynosi 26 osób na 1 km^2.

Sieć osadnicza gminy obejmuje 45 miejscowości, skupionych w 18 sołectwach.

Podstawową funkcją gospodarczą gminy jest rolnictwo, uzupełniającą funkcję pełni leśnictwo. Dobrze rozwinięte jest przetwórstwo ryb i owoców, sfera usług przemysłowych, leśnych, budowlanych, transportowych oraz handel.

Gmina zapewnia obsługę mieszkańców jedynie w zakresie usług podstawowych. Usługi ponadpodstawowe zlokalizowane są w Świdwinie, który pełni funkcję ośrodka powiatowego. Ponadto, miasto, w dużej mierze obsługuje mieszkańców gminy w zakresie usług podstawowych, takich jak: szkolnictwo, zdrowie i handel.

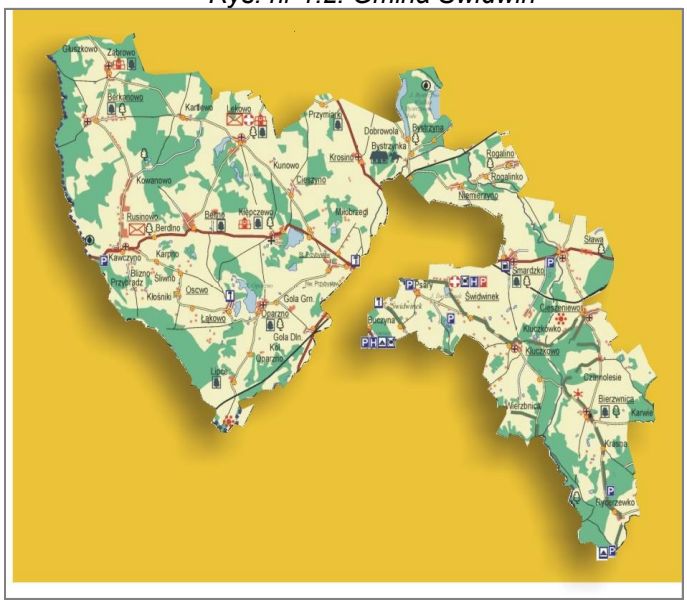
Użytki rolne na terenie gminy zajmują największy odsetek terenu w powiecie (63%), jednocześnie jest to obszar o najmniejszym udziale lasów (27%).

Na terenie gminy występują liczne jeziora.

W pobliżu jeziora Bystrzyno Wielkie znajduje się jedno z największych torfowisk w powiecie, które ze względu na swe unikalne walory przyrodnicze stanowi użytek ekologiczny.

Przez centralną część gminy przebiega droga wojewódzka nr 152 prowadząca do Reska.

Rys. nr 1.2. Gmina Świdwin

*Na podstawie: **www.powiatswidwinski.pl***

Tabela nr 1: Podział administracyjny i ludność gminy

wyszczególnienie	**powierzchnia w km²**	**miejscowości**	**sołectwa**	**Ludność**	
				ogółem	**na 1 km²**
Gmina Świdwin	247	45	18	6473	26

Na podstawie: dane uzyskane w Urzędzie Gminy (stan na 31.12.2002)

➢ Demografia

Tabela nr 2. Ruch naturalny ludności

wyszczególnienie	małżeństwa	urodzenia żywe	Zgony		przyrost naturalny	małżeństwa	urodzenia żywe	Zgony	przyrost naturalny
			ogółem	w tym niemowląt					
	w liczbach bezwzględnych					na 1000 ludności			
Gmina Świdwin	29	71	58	1	13	4,6	11,2	9,2	2,1

Na podstawie: dane US Szczecin (stan na koniec grudnia 2002)

Tabela nr 3. Migracje ludności

Wyszczególnienie	Napływ				Odpływ				saldo migracji
	ogółem	z miast	ze wsi	Zza granicy	Ogółem	do miast	na wieś	Za granicę	
Gmina Świdwin	82	49	33	-	131	100	29	2	-49

Na podstawie: dane US Szczecin

➢ Obsługa ludności

Obsługa ludności na terenie gminy zapewniona jest głównie w podstawowych dziedzinach. Siedziba władz samorządowych znajduje się w mieście Świdwin, które jest także ośrodkiem administracji dla gminy miejskiej Świdwin. Ponadto Świdwin pełni funkcję ośrodka powiatowego. Znajdują się tu urzędy administracji publicznej i samorządowej.

Na terenie gminy Świdwin działają 3 Zespoły Szkół i 2 Szkoły Podstawowe.

Placówki oświatowe znajdują się w następujących miejscowościach:

- Bierzwnica,
- Klępczewo,
- Lekowo,
- Oparzno,
- Rusinowo.

W zakresie opieki zdrowotnej obsługę ludności zapewniają 3 punkty przyjęć: w Bierzwnicy, Lekowie i Rusinowie oraz przychodnie i praktyki lekarskie w mieście Świdwin, najbliższy szpital znajduje się w Połczynie Zdroju.

W zakresie kultury obsługę zapewniają ośrodek kultury oraz świetlice wiejskie.

- Gminny Ośrodek Kultury Lekowo,
- świetlica wiejska Bierzwnica,
- świetlica wiejska Rusinowo,
- świetlica wiejska Łąkowo,
- świetlica wiejska Berkanowo,
- świetlica wiejska Cieszeniewo,
- świetlica wiejska Bystrzyna,
- świetlica wiejska Ząbrowo,
- świetlica wiejska Sława,
- świetlica wiejska Rogalino,
- świetlica wiejska Bełtno,
- świetlica wiejska Przybysław,
- świetlica wiejska Klępczewo,
- świetlica wiejska Smardzko,
- świetlica wiejska Kluczkowo.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa policja (komenda powiatowa), straż gminna oraz straż pożarna (komenda powiatowa oraz 6 jednostek ochotniczych).

3. ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z AZBESTEM

3.1. Charakterystyka azbestu

Azbest to ogólna nazwa minerału włóknistego występującego w przyrodzie.

Do azbestów należą minerały o budowie włóknistej oraz udowodnionym działaniu kancerogennym. Azbest wykorzystywany był na szeroką skalę przez ostatnie sto lat, w gospodarce światowej i krajowej. Znalazł zastosowanie w około 3000 wyrobów, z czego masowo (około 85% całkowitego wykorzystania gospodarczego) w produkcji materiałów budowlanych, głównie wyrobów

azbestowo-cementowych w postaci płyt dachowych i elewacyjnych oraz rur. Duże ilości azbestu stosowano również przy wytwarzaniu wyrobów przemysłu motoryzacyjnego, elektromaszynowego, artykułów gospodarstwa domowego, jak również w energetyce, hutnictwie, przemyśle stoczniowym, chemicznym.

Azbest jest handlową nazwą, odnoszącą się do włóknistych materiałów nieorganicznych – minerałów o unikalnych właściwościach chemicznych i fizycznych. Azbesty, niezależnie od różnic chemicznych i wynikających z budowy krystalicznej, są minerałami naturalnie występującymi w przyrodzie.
Jego występowanie jest dość powszechne, ale tylko w niewielu miejscach kuli ziemskiej, azbest był i gdzieniegdzie jeszcze jest, eksploatowany na skalę przemysłową.

Azbesty są minerałami metamorficznymi, które tworzą włókniste odmiany amfiboli i serpentynów. Większość z nich powstała w skałach pochodzenia magmowego, głównie ultra-zasadowych, takich jak: perydotyt, dunit, piroksenit. Najczęściej azbest tworzy wypełnienia szczelin w tych skałach w postaci bardzo cienkich, włóknistych monokryształów, których długość dochodzi niekiedy do kilkudziesięciu centymetrów.

➢ Budowa azbestu

Pod względem chemicznym, azbest to uwodnione krzemiany lub glinokrzemiany, głównie magnezu i żelaza. Azbest, jako specyficzna odmiana amfiboli i serpentynów może współwystępować z innymi minerałami, takimi jak: mika, talk, kalcyt, dolomit, magnezyt.

Azbest często zawiera domieszki pierwiastków śladowych (m.in. nikiel, chrom). Barwa azbestu zależy od zawartego w nim żelaza.

Włókna azbestu należą do najcieńszych naturalnych włókien występujących w przyrodzie. Obserwowane makroskopowo włókna są wiązkami zbudowanymi z dużej liczby włókien elementarnych, dochodzącej nawet do kilkudziesięciu tysięcy. W tych wiązkach pojedyncze kryształy włókna azbestu są w różnym stopniu ze sobą zespolone i splątane. Substancją spajającą kryształy azbestu jest najczęściej węglan wapnia. Jego obecność sprawia, że rozwłóknianie (pocienianie wiązek) jest utrudnione a włókna stają się sztywne. Tego rodzaju azbest w handlowej nomenklaturze nazywany jest twardym.

➢ Rodzaje azbestu

Pod względem mineralogicznym rozróżnia się dwie grupy azbestów:

- serpentynowe,
- amfibolowe.

Do azbestów serpentynowych należy w zasadzie tylko jedna odmiana azbestu: azbest chryzotylowy. Jest on wydobywany i stosowany w największych ilościach.

Wśród azbestów amfibolowych przemysłowe znaczenie mają dwie odmiany: azbest amosytowy i krokidolitowy.

Istnieją jeszcze inne odmiany azbestu amfibolowego, np. antofyllit, tremolit i aktynolit, które nie posiadają znaczenia przemysłowego.

Ponadto za zamienniki azbestu uważane są: erionit, wollastonit, attapulgit, sepiolit.

➢ Właściwości azbestu

Azbest ma wyjątkowe właściwości chemiczne i fizyczne.
Są to:

- odporność na wysoką temperaturę,
- odporność na chemikalia, kwasy, zasady, wodę morską,
- odporność na ścieranie,
- duża sprężystość i wytrzymałość mechaniczna,
- pełnienie funkcji izolatora termicznego i elektrycznego,
- elastyczność,
- złe przewodzenie ciepła.

3.2. Ogólne zastosowanie azbestu

Wyroby azbestowe szczególnie powszechnie wykorzystywano w kilku dziedzinach gospodarki. Właściwości minerałów azbestowych sprawiły, że znalazły one szerokie zastosowanie przy wytwarzaniu rozmaitych produktów. Zawartość azbestu w tych wyrobach obejmuje praktycznie cały zakres stężeń (w ilościach od 1 do 100% wagowo).

Dane pochodzące z 1983 roku wskazują, że na świecie wydobyto około 5 mln Mg minerałów azbestowych.

Największe znaczenie jako surowiec przemysłowy posiada chryzotyl, na który przypada około 95% masy stosowanych minerałów azbestowych.

Pozostałe z wymienionych wcześniej odmian minerałów azbestu, w większości krajów świata, nie są traktowane jako surowiec przemysłowy, ale z kolei mogą występować jako domieszka chryzotylu.

Wśród produktów handlowych zawierających minerały azbestu wyróżnić można trzy zasadnicze grupy:

- luźne kompozycje włókien, składające się z czystego azbestu i różnorodnych materiałów pochodzenia nieorganicznego, jak np. cement, gips, ziemia okrzemkowa, uwodniony krzemian wapnia, zasadowy węglan magnezu itp.,
- związane kompozycje włókien minerałów azbestowych z materiałami pochodzenia zarówno nieorganicznego (cement portlandzki, uwodniony krzemian wapnia), jak i organicznego (elastomery, rozmaite masy plastyczne, masy bitumiczne),
- wyroby włókiennicze zawierające azbest, jak np. przędza, tekstylia itp.,

Największe ilości minerałów azbestowych zużywa się do wyrobu:

- kompozycji azbestowo-cementowych stosowanych w budownictwie, jak np. azbestocementu, płyt azbestowo-cementowych (eternitu), wielkogabarytowych rur kanalizacyjnych i wodociągowych itp., które zawierają 10-15% wagowo azbestu, zazwyczaj chryzotylu,
- ogniotrwałych i odpornych na działanie czynników chemicznych płyt, tynków izolacyjnych itp., zawierających 25-40% wagowo azbestu,
- izolacyjnych połączeń i płyt azbestowo-kauczukowych do wyrobu uszczelek, o zawartości azbestu w zakresie 25-85% wagowo,
- materiałów ciernych (ponad 2000 typów okładzin hamulcowych i sprzęgłowych), w których zawartość azbestu sięga 70% wagowo),

- winylo-azbestowych płytek i wykładzin podłogowych, zawierających do 7,5% wagowo azbestu, papieru, tektury azbestowej i wojłoku, w których zawartość azbestu waha się w granicach 25-98% wagowo,
- przędzy i tkanin izolacyjnych (ubrania ochronne, rękawice, osłony przeciwogniowe i izolacje elektryczne) o zawartości azbestu w granicach 25-98% wagowo.

Azbest stosowano w wyrobach budowlanych powszechnego użycia:

- eternit, czyli płyty faliste azbestowo-cementowe o zawartości azbestu 10-13% do pokryć dachowych,
- płyty prasowane – płaskie o zbliżonej zawartości azbestu, płyty KARO – dachowe pokrycia lub elewacje,
- rury azbestowo-cementowe wysokociśnieniowe (krokidolit) i kanalizacyjne, stosowane jako przewody wentylacyjne i dymowo-spalinowe (zawartość azbestu około 22%),
- kształtki azbestowo-cementowe oraz elementy wielkowymiarowe, stosowane w budownictwie ogólnym i przemysłowym.

Azbest był stosowany w budownictwie wszędzie tam, gdzie potrzebna była podwyższona odporność ogniowa i zabezpieczenia ogniochronne elementów narażonych lub potencjalnie narażonych na wysoką temperaturę (przeciwpożarowe klapy, ciągi telekomunikacyjne, tablice rozdzielcze elektryczne, węzły ciepłownicze, obudowa klatki schodowej, przejścia kabli elektrycznych, przewodów ciepłowniczych i wentylacyjnych między stropami, zabezpieczenia elementów stropowych i ściennych strychów, piwnic, dróg ewakuacyjnych, konstrukcji stalowych). Azbest stosowano także w tkaninach wygłuszających hałas.

Azbest stosowano w elektrociepłowniach, w obmurzach kotłów (jako izolacje termiczne w formie sznurów i tektur na uszczelnieniach dylatacji podgrzewaczy powietrza), a także w uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze, w zaworach, wymiennikach ciepła, w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe).

Wyroby zawierające azbest umiejscowione są w kominach o dużej wysokości, w chłodniach kominowych, także w chłodniach wentylacyjnych, rurach zraszających parę itp.

Azbest stosowano w termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach pod głowicę, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych – sprzęgłach i hamulcach.

Powszechnie stosuje się azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i stoczniowym, np. w statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoką temperaturę.

Z azbestu wykonuje się przepony stosowane w elektrolitycznej produkcji chloru.

Ponadto azbest wykorzystywany jest w hutach szkła (np. w wałach ciągnących).

W latach 80-tych zużywano w Polsce około 100 000 Mg azbestu rocznie.

Od roku 1999 obowiązuje w Polsce zakaz stosowania azbestu, odraczany wielokrotnie ze względów społecznych (bezrobocie). Jego ograniczone wykorzystanie, tam gdzie nie można znaleźć jego zamienników, np. do produkcji ubrań żaroodpornych, podlega ścisłej reglamentacji.

Zamiast azbestu stosuje się obecnie inne materiały o strukturze włóknistej.

Materiałem zastępczym są często: włókna szklane, węglowe, wata bazaltowa lub tzw. włókna mineralne nienaturalnego pochodzenia, zwykle z tworzyw sztucznych. Niestety brak pełnej znajomości mechanizmu szkodliwego działania azbestu powoduje, że nie wiadomo czy nowe materiały nie mają także jego szkodliwych własności. Są znane już doniesienia wskazujące, że nowe materiały włókniste (przynajmniej niektóre z nich), są również szkodliwe dla zdrowia, choć nie jest pewne, czy w podobny sposób jak azbest.

Dalsze wykorzystanie azbestu zależeć będzie nie tylko od wymogów bezpieczeństwa, lecz i od dostępności surowca. Ogólnoświatowe zasoby azbestu są dzisiaj bardzo poważnie uszczuplone. Chemicy od dawna pracują nad jego zamiennikami, jednak idealny produkt nie został na razie wynaleziony.

3.3. Wpływ azbestu na ludzki organizm

Zgodnie z aktualnym stanem wiedzy, azbest jest minerałem o udowodnionym działaniu kancerogennym (rakotwórczym) na organizm ludzki. Termin „azbestoza" pojawił się już w 1927 roku, jednak rakotwórcze działanie azbestu zostało ostatecznie udokumentowane i powszechnie uznane dopiero w latach osiemdziesiątych XX wieku. Szacuje się, że na świecie z powodu chorób wywołanych azbestem, umiera rocznie około 100 tysięcy osób. W związku z tym, azbest został uznany za jeden z najbardziej rakotwórczych czynników mających wpływ na ludzki organizm.

Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Zdarza się jednak, że pył azbestowy wchłaniany jest drogą pokarmową (bardzo rzadkie przypadki).

Szczególną cechą azbestu jest to, że włókna gromadzą się i pozostają w tkance płucnej w ciągu całego życia. W ten sposób nagromadzone włókna azbestu mogą być przyczyną powstania zmian chorobowych, nawet po kilkudziesięciu latach od momentu ekspozycji.

Wyróżnia się trzy rodzaje narażenia na pyły azbestowe:

- ekspozycja zawodowa (praca w warunkach narażenia na pył azbestu),
- ekspozycja parazawodowa (dotyczy mieszkańców sąsiadujących z zakładami przetwarzającymi azbest oraz rodzin pracowników tych zakładów),
- ekspozycja środowiskowa (związana z występowaniem azbestu w powietrzu atmosferycznym, wodzie pitnej i artykułach spożywczych).

Ekspozycje te różnią się w istotny sposób wielkością stężeń włókien, ich rozmiarami, długością trwania narażenia. Biologiczna agresywność pyłu azbestowego zależna jest od stopnia penetracji i ilości włókien w dolnej części układu oddechowego, jak również od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Szczególne znaczenie ma w tym przypadku średnica włókien. Włókna cienkie o średnicy poniżej 3 mikrometrów przenoszone są łatwiej i odkładają się w końcowych odcinkach dróg oddechowych, podczas gdy włókna grube,

o średnicy powyżej 5 mikrometrów, zatrzymują się w górnej części układu oddechowego. Skręcone włókna chryzotylu o dużej średnicy mają tendencję do zatrzymywania się wyżej w porównaniu z igłowatymi włóknami azbestów amfibolowych, z łatwością przenikające do obrzeży płuc. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne (czyli takie, które mogą występować w postaci trwałego aerozolu w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do organizmu), które są dłuższe od 5 mikrometrów, mają grubość nie większą niż 3 mikrometry, a stosunek długości ich włókna do jego grubości nie jest mniejszy niż 3:1. Włókna te przenikają do pęcherzyków płucnych, z których nie mogą być wydalane.

Szkodliwe działanie azbestu polega na długotrwałym drażnieniu tkanki miękkiej, ma więc charakter fizyczny, a nie chemiczny. Ze względu, na fakt, że włókna azbestu chryzotylowego są łatwiej zatrzymywane w górnych partiach układu oddechowego w porównaniu z włóknami azbestów amfibolowych oraz ze względu na to, że są również skuteczniej usuwane z płuc, narażenie na kontakt z azbestem amfibolowym niesie ze sobą większe ryzyko zachorowania. Z tego właśnie względu, od roku 1985, zaprzestano stosowania w Polsce azbestu krokidolitowego oraz amozytowego.

Zgodnie z raportem WHO z 1986 roku, nie można określić progowej, bezpiecznie niskiej dawki zanieczyszczeń powietrza włóknami azbestu, którą może przyjąć organizm bez ujemnych skutków zdrowotnych.

Jako przyczyny braku możliwości zdefiniowania takiej dawki wymienia się:

- różną odporność osobniczą,
- różnice w poziomach zanieczyszczenia środowiska,
- inne czynniki kancerogenne (z którymi azbest współoddziaływuje na organizm).

Narażenie zawodowe oraz środowiskowe na pył azbestowy może być przyczyną następujących chorób:

- pylicy azbestowej (azbestozy),
- łagodnych zmian opłucnowych,
- raka płuc,
- międzybłoniaków (w tym międzybłoniaka opłucnej).

W badaniach nad skutkami, jakie wywołuje azbest po wchłonięciu do organizmu człowieka, sugeruje się także, że może on być przyczyną nowotworów krtani, żołądka, jelit, trzustki i jajnika. Jest to związane z procesami zachodzącymi w organizmie człowieka (np. translokacja i usuwanie pyłu z organizmu), które mogą powodować, że szkodliwe oddziaływanie azbestu może się ujawniać w odległych od układu oddechowego narządach i tkankach. Często trudne staje się dokładne określenie powodu danej choroby, gdyż np. postać histopatologiczna raka płuc, spowodowanego paleniem papierosów i azbestem jest taka sama, przy czym prawdopodobieństwo zachorowania na raka płuc, spowodowanego azbestem, osoby palącej jest 50-krotnie wyższe niż osoby niepalącej.

Poza występowaniem azbestu w powietrzu atmosferycznym, obserwuje się także jego obecność w wodzie pitnej.

Azbest wprowadzany jest do wody poprzez:

- wypłukiwanie ze skał, rud, minerałów i gleb zanieczyszczonych azbestem,
- dopływ ścieków przemysłowych,
- zanieczyszczenia atmosferyczne,
- wypłukiwanie cząstek azbestu z rur azbestowo-cementowych.

Tak samo jak do wody pitnej, azbest również może przedostać się do żywności, przy czym zanieczyszczenie produktów spożywczych jest mało przebadane.

Analizując szkodliwość azbestu i jego wpływ na organizm ludzki należy pamiętać, że azbest jest praktycznie niezniszczalny, ale groźny dla zdrowia ludzi jest dopiero wtedy, gdy jego elementarne włókna znajdują się we wdychanym powietrzu. Azbest zabezpieczony w sposób, który uniemożliwia uwalnianie się włókien do powietrza nie stanowi żadnego zagrożenia dla zdrowia.

3.4. Zanieczyszczenie środowiska

Azbest, to ogólna nazwa sześciu różnych minerałów z grupy serpentynów i amfiboli, który powszechnie występuje w skorupie ziemskiej.

W Polsce nie występują złoża azbestu nadające się do eksploatacji, a sam azbest występuje na Dolnym Śląsku jako zanieczyszczenie złóż innych surowców mineralnych, między innymi melafiru, gabra, rudy niklu czy magnezytu.

Ze względu na swoje właściwości (długowieczność, trwałość), azbest wprowadzony do środowiska, które otacza człowieka, utrzymuje się w nim przez czas nieokreślony. Włókna przedostają się do powietrza atmosferycznego zarówno w wyniku procesów naturalnych, wietrzenia formacji geologicznych, jak też działalności człowieka.

Wielkość emisji włókien azbestu do powietrza atmosferycznego związana jest z takimi czynnikami fizycznymi, jak wibracja powietrza, temperatura i wilgotność oraz ich zmienność. Włókna azbestu wprowadzone w atmosferę są przenoszone przez prądy wertykalne (0,1 m/s) oraz prądy poziome (1-10 m/s). Jedynym sposobem oczyszczania powietrza są opady atmosferyczne.

Źródłami naturalnymi włókien azbestu są zanieczyszczenia skorupy ziemskiej, zanieczyszczenie wód przepływających przez złoża zawierające azbest, zanieczyszczenie azbestem eksploatowanych złóż węgla kamiennego, rud miedzi, kamieni budowlanych, talku i innych. Potencjalnie rakotwórcze włókna są wszechobecne z powodu wietrzenia i korozji formacji geologicznych, częściowo także z powodu działalności człowieka.

Z raportów międzynarodowych wynika, że większość włókien jest prawdopodobnie emitowana ze źródeł naturalnych. Obecnie brak jest jednak danych dotyczących pomiarów ilości włókien, uwalnianych do atmosfery przez naturalne procesy wietrzenia skał. Źródła naturalne w praktyce mają jednak mniejsze znaczenie ze względu na znaczne rozproszenie oraz występowanie na terenach stosunkowo rzadko zaludnionych, podczas gdy źródła związane z działalnością człowieka dotyczą zwykle terenów o dużej gęstości zaludnienia.

Do powstawania źródeł pylenia azbestu przyczynia się także sama działalność człowieka. W latach 70-tych XX wieku importowano do Polski i przerabiano rocznie około 100 tys. Mg azbestu. W 90% był to azbest chryzotylowy.

Praktycznie, już w latach 80-tych zużycie azbestu w Polsce spadło do około 60 tys. Mg (w roku 1985 zaprzestano stosowania azbestu krokidolitowego), a w roku 1991 wynosiło 30 tys. Mg.

Azbest w Polsce używany był do:

- wyrobów azbestowo-cementowych stosowanych w budownictwie,

- azbestowo-cementowych rur ciśnieniowych (kanalizacyjnych i wodociągowych),
- ognioodpornych płyt izolacyjnych,
- wyrobów izolacyjnych, łącznie z izolacjami natryskowymi,
- złącz i uszczelek, materiałów ciernych, wyrobów włókienniczych,
- płytek i wykładzin podłogowych,
- wyrobów z mas plastycznych i obudowy akumulatorów,
- wypełniaczy, wzmocnień i wyrobów z nich produkowanych (kartony, papier, filtry, kity, kleje, powłoki ochronne itp.).

W każdym z wyżej wymienionych wyrobów znajduje się od 10–100% różnego typu azbestu (chryzotyl, krokidolit, amosyt).

Źródła zanieczyszczeń środowiska azbestem, związane z działalnością człowieka:

- tereny wydobywania i produkcji azbestu oraz zakłady przetwórstwa azbestu,
- miejsca składowania odpadów zawierających azbest,
- korozja płyt azbestowo-cementowych, które wydatnie przyspieszają „kwaśne deszcze" i inne chemiczne zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego,
- środki transportu (np. ścierania tarcz sprzęgłowych i hamulcowych, kruszenie powłok termoizolacyjnych silników pojazdów mechanicznych itd.),
- źródła wewnątrz pomieszczeń: urządzenia grzewcze, wentylacyjne, klimatyzacyjne i izolacje zawierające azbest.

3.5. Ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania azbestu

Na terenie Polski, wyroby zawierające azbest nie były do tej pory oznakowane lub nazwane w sposób, który ułatwiałby identyfikację w nich azbestu.

W związku z tym przeprowadzane obecnie prace remontowe prowadzą często do nieświadomego ich uszkodzenia i spowodowania niekontrolowanej emisji pyłu azbestowego.

Warunkiem niezbędnym do podjęcia działań specjalistycznych w celu zmniejszenia wpływu azbestu na środowisko jest jego identyfikacja i lokalizacja w obiekcie oraz ocena stanu technicznego wyrobu i ryzyka emisji pyłu. Działania te winny być poprzedzone inwentaryzacją wyrobów zawierających azbest oraz określeniem rodzaju azbestu zawartego w danym wyrobie.

4. STAN PRAWNY W ZAKRESIE UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW I ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Procedury postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest oraz przepisy prawne dotyczące azbestu regulują szerokie spektrum zagadnień, a co z tym się wiąże znajdują się w wielu aktach prawnych. Regulacje prawne dotyczące azbestu i wyrobów zawierających azbest zostały oparte na przepisach obowiązujących w Unii Europejskiej.

Od 1997r. w na terenie Polski obowiązuje zakaz produkcji, handlu oraz stosowania wyrobów zawierających azbest. Zakaz taki wprowadzony został ustawą z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających

azbest (Dz. U. 1997. Nr 101, poz.628). W kolejnych latach wprowadzono nowe akty prawne (ustawy i rozporządzenia), regulujące kwestie związane z postępowaniem i usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Uzupełnieniem aktów prawnych w przedstawionym zakresie jest „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski" przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002r. oraz lokalne programy usuwania azbestu realizowane przez gminy, powiaty i województwa.

Polskie prawodawstwo dopuszcza wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest w użytkowanych budynkach, instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 roku.

W sposób szczegółowy określa również wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami azbestowymi, obowiązki organów administracji, a także właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie oraz obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

- **Dyrektywy Unii Europejskiej**

- Dyrektywa Rady z dnia 19 września 1983r. zmieniająca po raz piąty dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń w wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (83/478/EWG),
- Dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987r. w sprawie ograniczenia zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz.Urz. WE L 85 z 28.03.1987r. str. 40)

- **Ustawy RP**

1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 z późn. zm.).

W przypadku występowania azbestu (Art. 30 ust. 3) właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. l w/w artykułu, jeśli ich realizacja może spowodować m.in. zagrożenie bezpieczeństwa ludzi, pogorszenie stanu środowiska bądź pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych.

2. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.)

Zakazuje wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Zgodnie z ustawą, produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998 r., a z dniem 28 marca 1999 r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Do wyjątków należy azbest i wyroby zawierające azbest dopuszczone do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny spośród wyrobów określonych w załączniku nr l do ustawy. Wykaz tych wyrobów określa corocznie

minister właściwy do spraw gospodarki w drodze rozporządzenia. Ustawa reguluje również zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.

3. Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. Nr 11, poz. 84, z późn. zm.).

Ustawa reguluje problematykę dotycząca substancji i preparatów chemicznych, w tym niebezpiecznych oraz określa warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji i preparatów chemicznych, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub na środowisko.

4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późn. zm.).

Zgodnie z Art. l ust. l ustawa określa zasady postępowania z odpadami, w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów. Ustawa określa obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym m.in. odpadów niebezpiecznych. Ustawa reguluje postępowanie w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania, w tym składowania odpadów, a także wymagania techniczne i organizacyjne dotyczące składowisk odpadów. Ustawa wprowadza obowiązek opracowania planów gospodarki odpadami na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Ustawa określa m.in. zakres planów gospodarki odpadami, sposób ich opiniowania i sposób monitorowania, zasadę spójności planu z planem wyższego szczebla oraz określa rodzaj odpadów, które powinny być ujęte na każdym szczeblu ich opracowania.

5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. w sprawie zmiany ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 175, poz. 1458).

6. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.)

Zgodnie z Art. l ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Ustawa reguluje m.in. opracowanie programów ochrony środowiska, prowadzenie państwowego monitoringu środowiska, postępowanie w sprawie ocen oddziaływania na środowisko, ochronę powietrza przed zanieczyszczeniem i sposób postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska, ochronę powierzchni ziemi, przeciwdziałania zanieczyszczeniom, w tym: konieczność oznaczenia instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz miejsc, w których on się znajduje, konieczność udokumentowania informacji dotyczącej m.in. występowania azbestu.

7. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.).

Ustawa reguluje sposób postępowania oraz obowiązki podmiotów określanych ustawą. Art. 54 ustawy odnosi się do odpowiednich zapisów ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Ustawa udziela delegacji ministrowi właściwemu do spraw gospodarki, do określenia w drodze rozporządzenia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ministrem właściwym do spraw transportu oraz ministrem właściwym do spraw środowiska - sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

8. Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz.U. Nr 199, poz. 1671 z późn. zm).

Ustawa reguluje zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach. Przewóz materiałów niebezpiecznych w kraju określają przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej, dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR). Przepisy umowy ADR oraz ustawy określają warunki załadunku i wyładunku oraz przewozu odpadów niebezpiecznych. Wymagane są świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu materiałów niebezpiecznych, wydane przez upoważnioną stację kontroli pojazdów oraz szkolenie kierowcy pojazdów w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych.

9. Ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2005 r. Nr 10 , poz. 72).

- **Rozporządzenia**

1. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206) zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych niżej grupach i podgrupach z przypisanym kodem klasyfikacyjnym:

- 06 07 01* - Odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04* - Odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - Odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),
- 10 13 09* - Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo - azbestowych,
- 15 01 11* - Opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - Okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - Zużyte urządzenia zawierające azbest,
- 17 06 01* - Materiały izolacyjne zawierające azbest.
- 17 06 05* - Materiały konstrukcyjne zawierające azbest

2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 152, poz. 1736).

3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych (Dz. U. Nr 152, poz. 1737)

4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2002 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 161, poz.1335).

5. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 175, poz. 1439).

6. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nie selektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595).

7. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833).

8. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U z 2003 r. Nr l, poz. 12).

9. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu i sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858).

10. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 546)

11. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011 z późn. zm.).

12. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549).

13. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003r. w sprawie informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126).

14. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).

15. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649).

16. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573).

17. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 września 2005 r. sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. Nr 186, poz. 1553).

18. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).

19. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011 z późn. zm.).

20. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549).

21. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003r. w sprawie informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126).

22. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).

23. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649).

24. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 września 2005 r. sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. Nr 186, poz. 1553).

25. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).

- **Zarządzenia:**

1. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielonych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 23).

4.1. Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest w aspekcie obowiązującego prawa

Przepisy prawne określające zasady bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest narzuciły szereg obowiązków, zarówno na właścicieli obiektów i urządzeń, gdzie został użyty azbest, jak i na prowadzących wszelkiego rodzaju prace związane z usuwaniem lub transportem, czy też umieszczaniem na składowisku wyrobów i odpadów zawierających azbest.

- **Obowiązki właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest**

W przypadku stwierdzenia przez osobę fizyczną lub prawną, że w obiektach lub urządzeniach, których jest właścicielem lub zarządcą, znajdują się wyroby zawierające azbest, zgodnie z obowiązującymi przepisami należy wykonać przedstawione poniżej działania.

1. Przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest poprzez wykonanie spisu z natury.

Obowiązek ten wynika z Rozporządzenia MGPiPS z dnia 23 października 2003 r. „w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest" (Dz. U. Nr 192 poz.1876).

Inwentaryzację należało przeprowadzić w terminie 6-ciu miesięcy od dnia wejścia w życie cytowanego rozporządzenia, czyli do dnia 28 maja 2004 roku. Wynik inwentaryzacji ujmuje się w informacji, według wzoru zawartego w:

- załączniku nr 2 do rozporządzenia - o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
- załączniku nr 3 do rozporządzenia - o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.

Zgodnie z rozporządzeniem przedmiotową informację, właściciel, zarządca lub użytkownik sporządza w dwóch egzemplarzach:

- jeden egzemplarz przedkłada w formie pisemnej wojewodzie,
- drugi egzemplarz przechowuje przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji.

Osoby fizyczne, które nie są przedsiębiorcami przedkładają informację odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta. Informacja podlega corocznej aktualizacji w terminie do dnia 31 stycznia każdego roku.

2. Sporządzenie „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest"

Wzór „Oceny.." podano w załączniku do Rozporządzenia MGPiPS z dnia 2 kwietnia 2004 r. „w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest" (Dz.U. Nr 71, poz. 649).
Ocenę te należy sporządzić w dwóch egzemplarzach: pierwszy dla właściciela lub zarządcy obiektu, a drugi należy przekazać w ciągu trzydziestu dni od daty sporządzenia oceny właściwemu organowi nadzoru budowlanego.
W wyniku przeprowadzonej „Oceny…" właściciel lub zarządca obiektu otrzymuje informacje o:

- terminie usunięcia wyrobów zawierających azbest (wyroby, które posiadają duże i widoczne uszkodzenia powinny zostać bezzwłocznie usunięte),
- terminie wykonania następnej oceny (po upływie pięciu lat, jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i po jednym roku, w przypadku gdy w wyrobach zauważono duże uszkodzenia, obejmujące ponad 3% powierzchni wyrobu).

Przed przystąpieniem do prac związanych z zabezpieczaniem lub usuwaniem wyrobów zawierających azbest właściciel lub zarządca nieruchomości obowiązany jest zgłosić te prace do właściwego organu administracji architektoniczno – budowlanej.
Wyżej cytowane rozporządzenie narzuca obowiązek:

- usunięcia wyrobów zawierających azbest, zakwalifikowanych na skutek przeprowadzonej „Oceny…" do wymiany,
- zastąpienia usuwanych wyrobów zawierających azbest wyrobami niezawierającymi tego surowca.

3. Oznakowanie pomieszczenia, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje zawierające azbest i zaznaczenie na planach sytuacyjnych terenu miejsca z wyrobami zawierającymi azbest

Właściciel, zarządca lub użytkownik miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest ma obowiązek oznakować je w sposób zgodny z Rozporządzeniem MGPiPS z dnia 23 października 2003 r. „w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest" (Dz. U. Nr 192 poz.1876).

W przypadku braku możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji albo urządzeniu zawierającym azbest lub wyroby zawierające azbest,

oznakowanie umieszcza się w widocznym miejscu w każdym pomieszczeniu, w którym taka instalacja lub urządzenie się znajduje, dodając ostrzeżenie "Pomieszczenie zawiera azbest". Ponadto właściciel, zarządca lub użytkownik, na terenie, którego znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest, zaznacza w planach sytuacyjnych miejsca występowania tych wyrobów. Jeżeli wyrób zawiera krokidolit, stosowany na oznakowaniu zwrot "zawiera azbest" powinien być zastąpiony zwrotem "zawiera krokidolit/azbest niebieski".

4. Opracowanie corocznego planu kontroli jakości powietrza dla pomieszczeń zawierających azbest

Zgodnie z Rozporządzeniem MGPiPS z dnia 23 października 2003 r. „w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest" (Dz. U. Nr 192 poz.1876) dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest lub wyroby zawierające azbest, właściciel, zarządca lub użytkownik sporządza corocznie plan kontroli jakości powietrza, obejmujący pomiary stężenia azbestu. W przypadku przekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłów zawierających azbest w środowisku pracy, stwierdzonego w wyniku realizacji planu kontroli, dalsze wykorzystywanie instalacji lub urządzenia jest niedopuszczalne i konieczne jest jej oczyszczenie poprzez usunięcie wyrobów zawierających azbest lub ich wymianę.

5. Opracowanie instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest

Zgodnie z Rozporządzeniem MGPiPS z dnia 23 października 2003 r. „w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest" (Dz. U. Nr 192 poz.1876) właściciel, zarządca lub użytkownik pomieszczeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest, umieszcza w widocznym miejscu instrukcję bezpiecznego postępowania z istniejącymi w danym pomieszczeniu wyrobami zawierającymi azbest.

- **Obowiązki właścicieli i zarządców obiektów przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest**

Przed przystąpieniem do usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów, pomieszczeń lub urządzeń, na właścicielach i zarządcach ciążą obowiązki przedstawione poniżej:

- Identyfikacja azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia przez uprawnione laboratorium

Z Rozporządzenia MGPiPS z dnia 2 kwietnia 2004 r. „w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest"

(Dz.U. Nr 71, poz. 649) wynika, iż przed przystąpieniem do prac związanych z usuwaniem azbestu należy zidentyfikować jego rodzaj. Do identyfikacji rodzaju azbestu zobowiązany jest wykonawca prac polegających na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu, albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium.

- Dokonanie zgłoszenia prac właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu

Z cytowanej wcześniej ustawy „Prawo budowlane" wynika obowiązek poinformowania o chęci przystąpienia do usuwania wyrobów zwierających azbest na trzydzieści dni przed rozpoczęciem prac właściwego organu architektoniczno-budowlanego. Wniosek powinien być sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających z art. 31 ust.3 pkt 2 oraz art. 36 ust.1 pkt 1 i 4 ustawy „Prawo budowlane". Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych skutkuje odpowiedzialnością prawną.

- Uzyskanie od wykonawcy prac świadectwa czystości powietrza

Z §8 pkt 3 Rozporządzenia MGPiPS z dnia 2 kwietnia 2004 r. „w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest" (Dz.U. Nr 71, poz. 649) wynika, że po wykonaniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wykonawca prac zobowiązany jest do złożenia właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych. Oświadczenie takie właściciel lub zarządca obiektu przechowuje przez okres, co najmniej pięciu lat.

- **Obowiązki wykonawcy prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest**

W związku z tym, że odpady zawierające azbest zaliczane są do odpadów niebezpiecznych, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późn. zmianami), postępowanie z nimi podporządkowane jest przepisom tej ustawy.
Wytwarzającym odpady w rozumieniu przepisów ustawy o odpadach może być:

- właściciel lub zarządzający obiektem, który we własnym zakresie wykonuje prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, a do wykonania firmom zewnętrznym zleca tylko część robót,
- świadczący usługę polegającą na pracach remontowo-budowlanych, związanych z zabezpieczaniem lub usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Przed przystąpieniem do prac, w wyniku, których będą powstawały odpady niebezpieczne, wytwórca odpadów powinien:

- złożyć organowi ochrony środowiska (wojewodzie/staroście) informację o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania nimi, jeżeli roczna ilość wytworzonego odpadu niebezpiecznego nie przekroczy 0,1 Mg,
- opracować program gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi
- azbest i uzyskać jego zatwierdzenie przez organ ochrony środowiska (wojewodę/starostę), jeżeli roczna ilość wytworzonego odpadu jest większa niż 0,1 Mg,
- uzyskać pozwolenie na wytwarzanie odpadów od organu ochrony środowiska (wojewody/starosty), jeżeli roczna ilość wytworzonych odpadów niebezpiecznych, powstających w związku z eksploatacją instalacji, jest większa niż 1 Mg rocznie.

Obrót powstającymi w trakcie prac remontowych odpadami niebezpiecznymi, zawierającymi azbest odbywa się na podstawie „Karty przekazania odpadów", a ich ewidencja jest prowadzona na „Karcie ewidencji odpadów".

Wykonawca prac, polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, zobowiązany jest do opracowania, przed rozpoczęciem prac, szczegółowego planu pracy usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego szczególnie:

- identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
- informację o metodach wykonywania planowanych prac,
- zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza.

Ponadto wykonawca ma obowiązek opracować plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, obejmujący m. in.:

- informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsca i czas wystąpienia,
- informacje o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,
- informacje o sposobie prowadzenia instruktażu robotników,
- określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,
- wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywanych robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia lub w ich sąsiedztwie.

Wykonawca prac zobowiązany jest do przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnianych przez siebie pracowników, osób kierujących lub nadzorujących prace, polegające na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz przestrzegania procedur,

dotyczących bezpiecznego postępowania. Przed przystąpieniem do prac związanych z zabezpieczaniem lub usuwaniem azbestu, wykonawca prac zgłasza ich rozpoczęcie do właściwego organu nadzoru budowlanego i okręgowego inspektora pracy.

W trakcie prowadzenia prac, polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest należy pamiętać o przygotowaniu miejsca tymczasowego magazynowania odpadów, zawierających azbest. Miejsce takie powinno być wydzielone, zabezpieczone przed dostępem osób trzecich i odpowiednio oznakowane (np. „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony" czy „Uwaga! Azbest!"). Same odpady powinny być zabezpieczone przed możliwością pylenia poprzez ich szczelne opakowanie.

Przed przystąpieniem do usuwania wyrobów zawierających azbest należy także odpowiednio przygotować miejsce prowadzenia prac. Należy zabezpieczyć sam obiekt, będący miejscem wykonywania przedmiotowych prac, jak i teren wokół niego. Ogrodzenie terenu powinno następować z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla pieszych, przy zastosowaniu odpowiednich osłon. Teren prac należy ogrodzić poprzez znakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenia tablic ostrzegawczych „Uwaga! Zagrożenie azbestem" bądź „Uwaga! Zagrożenie azbestem krokidolitem!" lub „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony".

Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a wewnątrz kurtyny wyłożony dodatkową folią, aby po każdej zmianie można było go łatwo oczyścić.

Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest zostały podane w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004r. „w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest" (Dz.U. Nr 71, poz. 649), w którym określono następujące wymagania techniczne:

- tam, gdzie jest to możliwe stosowanie demontażu całych wyrobów (płyt, rur, kształtek), bez ich uszkadzania czy kruszenia, stosowanie do odspajania wyrobów trwale związanych z podłożem narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w odciągi miejscowe,
- nawilżenie wodą wyrobów zawierających azbest przed przystąpieniem do usuwania i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy, prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza,
- po każdej zmianie roboczej, składowanie szczelnie opakowanych odpadów, zawierających azbest w miejscu ich tymczasowego magazynowania,
- codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego (niedopuszczalne jest zamiatanie na sucho czy używanie sprzężonego powietrza).

Rygory te ulegają zaostrzeniu jeżeli prace prowadzone są z wyrobami azbestowo-cementowymi, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1000 kg/m^3 lub gdy wyrób zawiera krokidolit, a także przy widocznych uszkodzeniach i zniszczeniach powierzchni wyrobów zawierających azbest.

Po zakończeniu wyżej wymienionych prac, na ich wykonawcy ciąży obowiązek prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z wysokoskutecznym filtrem lub na mokro.

Następnie wykonawca przedstawia właścicielowi bądź zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac, oświadczenia stwierdzającego rzetelność ich wykonania i oczyszczenia z azbestu. Jeżeli prace prowadzone są z wyrobami azbestowo-cementowymi, których gęstość objętościowa wynosiła mniej niż 1000 kg/m^3 lub gdy wyrób zawierał krokidolit, albo prace były prowadzone w pomieszczeniu zamkniętym, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników pomiarów powietrza, przeprowadzonych przez uprawnione laboratorium bądź instytucję.

Wszystkie powyżej opisane procedury postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest mają na celu eliminację bądź przynajmniej minimalizację ryzyka, związanego z emisją włókien azbestu do otoczenia.

- **Zasady postępowania przy transporcie odpadów zawierających azbest**

Posiadacz odpadów, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie starosty, właściwego ze względu na siedzibę firmy lub adres posiadacza odpadów, na prowadzenie tej działalności. Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest wydawane w drodze decyzji, na czas oznaczony, nie dłuższy niż 10 lat.

Do obowiązków prowadzącego transport odpadów niebezpiecznych należy:

- potwierdzenia przejęcia odpadu poprzez „Kartę przekazania odpadu”,
- posiadanie dokumentu przewozowego z opisem odpadów niebezpiecznych,
- posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,
- posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu dokształcającego dla kierowców przewożących towary niebezpieczne,
- oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,
- utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”,
- sprawdzenie umocowania przesyłki z odpadami w pojeździe.

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych. Odpady zwierające azbest, pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest, zgodnie z ADR zaliczone zostały do grupy 9 – różne materiały i przedmioty niebezpieczne. To kryterium klasyfikacyjne narzuca określone wymagania przy transporcie.

Należą do nich:

- używanie samochodów ciężarowych z nadwoziem skrzyniowym, bez przyczepy lub z jedną przyczepą,
- zaopatrzenie pojazdu w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu towarów niebezpiecznych (wydaje je Dyrektor Transportowego Dozoru Technicznego na podstawie badania technicznego pojazdu dokonanego przez okręgowa stację kontroli pojazdów oraz sprawdzenia dokonanego przez Transportowy Dozór Techniczny),
- posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończonym kursie dokształcającym (prowadzą je podmioty na podstawie zezwolenia wydanego przez marszałka województwa),
- oznakowanie pojazdu, którym przewożone są odpady zawierające azbest dwiema odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi (prostokątna tablica o wymiarach 30x40 cm, barwy pomarańczowej odblaskowej, dookoła otoczona czarnym paskiem o szerokości < 15 mm),
- czyszczenie pojazdu przed każdym załadunkiem, zwłaszcza z ostrych przedmiotów typu gwoździe, śruby, itp.,
- prowadzenie załadunku w sposób zapobiegający uszkodzeniu opakowań, w których znajdują się odpady zawierające azbest,
- zabezpieczenie ładunku na czas przewozu przed możliwością jego uszkodzenia (dodatkowa folia, plandeka itp.),
- dokładne oczyszczenie pojazdu po rozładunku.

- **Zasady unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest**

Odpady zawierające azbest, z uwagi na zakaz stosowania azbestu nie mogą być poddawane odzyskowi czy innemu wykorzystaniu i muszą być, w sposób bezpieczny dla zdrowia ludzi oraz środowiska, unieszkodliwiane przez składowanie. Zasady składowania tych odpadów regulowane są ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Odpady zawierające azbest umieszczać należy na składowiskach odpadów niebezpiecznych. Jeżeli umieszczenie odpadów zawierających azbest na składowiskach odpadów niebezpiecznych nie jest możliwe, to odpady te mogą być deponowane na wydzielonych częściach składowisk innych niż niebezpieczne (z wyjątkiem składowisk odpadów obojętnych). Na wydzielenie części składowiska na potrzeby deponowania odpadów zawierających azbest wymagane jest uzyskanie zezwolenia starosty właściwego ze względu na miejsce składowania odpadów. Zgodnie z zapisem zawartym w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz.U. Nr 61, poz.549), odpady pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej o kodach: 17 06 01* (materiały izolacyjne zawierające azbest) i 17 06 05* (materiały konstrukcyjne zawierające azbest) mogą być deponowane na składowiskach lub wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów, urządzonych w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu, ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem. Składowanie odpadów zawierających azbest powinno być zakończone na poziomie 2 m poniżej poziomu terenu otoczenia, następnie należy składowisko wypełnić ziemią do poziomu terenu.

Odpady zawierające azbest powinny być składowane selektywnie, w izolacji od innych, a miejsce składowania musi być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska. Prace związane ze składowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, zatem podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do uszkodzenia (rozszczelnienia) opakowań odpadów. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać warstwami w kwaterze składowiska.

Powierzchnia składowanych odpadów (w opakowaniach) powinna być zabezpieczana przed emisją pyłów przez przykrycie folią lub warstwą gruntu, każdorazowo po złożeniu odpadów. Po wypełnieniu odpadami zawierającymi azbest wydzielonej kwatery składowiska, należy przykryć ją warstwą gruntu, a następnie zrekultywować zgodnie z wymaganiami określonymi w decyzji o pozwoleniu na budowę składowiska. Niedopuszczalne jest zagęszczanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów. Zarządzający składowiskiem zobowiązany jest do prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów zgodnie z katalogiem odpadów przy wykorzystaniu karty ewidencji odpadu oraz karty przekazania odpadu (w oparciu o wzory dokumentów stanowiących załącznik do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów).

5. ZADANIA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W ZAKRESIE USUWANIA AZBESTU

5.1. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski

Jak wynika z „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski" usuwanie azbestu nie jest zadaniem prostym, bowiem na terenie naszego kraju znajduje się ponad 15 mln Mg azbestu i wyrobów zawierających azbest, które zgodnie z wytycznymi tego opracowania mają być usunięte do 31 grudnia 2032 roku. Pozbycie się tak dużej ilości wymaga odpowiednich przygotowań, od inwentaryzacji wyrobów przewidzianych do usunięcia do przygotowania odpowiedniej infrastruktury do ich unieszkodliwienia. W krajowym programie usuwania azbestu szczególną uwagę zwrócono na główne kierunki działań na poziomie krajowym, wojewódzkim i lokalnym, aby realizacja tego opracowania stała się możliwa.

Poziom krajowy, to przede wszystkim koordynacja działań na rzecz realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski", obejmująca między innymi:

- przeprowadzanie uzgodnień międzyresortowych w zakresie prac przy realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski",
- stałą współpracę z ministerstwem środowiska, finansów publicznych, organami administracji rządowej, samorządu terytorialnego oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie wskazanym do realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski",
- współpracę z instytucjami udostępniającymi środki finansowe na realizację „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski",
- wspomaganie merytoryczne ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawach związanych z azbestem, ministra właściwego do spraw środowiska w zakresie spraw związanych ze zrównoważonym rozwojem, ministra właściwego do spraw zdrowia w zakresie problematyki zdrowotnej,
- bieżąca analiza danych wraz z aktualną modyfikacją „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski".

Zadania samorządu wojewódzkiego, to przede wszystkim:

- koordynacja działań na poziomie powiatowym i gminnym wraz ze stałym informowaniem o postępie działań w zakresie realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski",
- współpraca z uczelniami i instytucjami naukowymi, organizacjami pozarządowymi, ekspertami, lokalnymi mediami w zakresie niezbędnym dla

realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”,
- opracowanie planu skupisk azbestu na terenie województwa i zlokalizowanie rejonów zagrożenia,
- opracowanie planu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie województwa (do 31 grudnia 2006 roku),
- budowa składowisk.

Do zadań samorządu powiatowego należy:
- opracowanie planu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu (do 31 grudnia 2006r.),
- koordynacja działań w gminie i powiecie,
- wydawanie pozwoleń firmom budowlanym i transportowym,
- monitorowanie rejonów spodziewanego wzrostu zagrożenia pyłem azbestowym,
- promowanie działań informacyjno - edukacyjnych w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest.

Zadania samorządu gminnego, to:
- inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gminy oraz opracowanie gminnego programu usuwania azbestu (do 31 grudnia 2006r.),
- opracowanie sprawozdania dotyczącego stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest,
- stworzenie planu gospodarki odpadami, w tym niebezpiecznymi zawierającymi azbest,
- pozyskiwanie środków finansowych na realizację przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu z terenu gminy.

5.2. Program ochrony środowiska oraz Plan gospodarki odpadami dla gminy Świdwin

W „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terytorium Polski” usuwanie wyrobów zawierających azbest jest zadaniem przewidzianym na okres około 30 lat. Jak wynika z WPGO (Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego) nagromadzenie wyrobów azbestowych w Województwie Zachodniopomorskim jest szacowane na jedno z najmniejszych w kraju. Ogólną ilość wyrobów zawierających azbest w obiektach budowlanych według stanu na rok 2000 określa się na 528,67 tys. Mg, co stanowi około 3,4% szacunkowej ilości wyrobów azbestowych w kraju.

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, Nr 115, poz. 1229, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 233, poz. 1957, z 2003 r. Nr 46, poz. 392, Nr 80, poz. 717 i 721, Nr 175, poz. 1693, Nr 162, poz.1568, Nr 190, poz. 1865, Nr 217, poz. 2124, z 2004 r. Nr 19, poz. 177, Nr 49, poz. 464, Nr 70, poz. 631, Nr 92, poz. 880, Nr 96, poz. 959, Nr 121, poz. 1263), Rada Gminy w Świdwinie przyjęła Gminny program ochrony środowiska na lata 2004 – 2008 w brzmieniu określonym w załączniku nr 1 do uchwały, którego część, w myśl art. 14 ust. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628; z 2002 r. Nr 41, poz. 365, Nr 113, poz. 984, Nr 199, poz. 1671, z 2003 r. Nr 7, poz.

78, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 116, poz. 1208), stanowi Gminny plan gospodarki odpadami na lata 2004 – 2008 w brzmieniu określonym w załączniku nr 2 do uchwały. Uchwała weszła w życie z dniem podjęcia.

W Programie ochrony środowiska dla gminy Świdwin problematyka, dotycząca azbestu przedstawiona została w rozdziałach:

a) „Zagrożenia jakości powietrza". Wyszczególniony problem to niszczenie i niewłaściwe usuwanie materiałów azbestowych, które powoduje emisję rakotwórczych włókien. Zagrożeniem dla zdrowia i życia mieszkańców są niszczejące dachy z pokryciem azbestowym.

Harmonogram działań na lata 2004-2015 zawarty w Programie Ochrony Środowiska w zakresie odpadów azbestowych przewiduje następujące cele i zadania do realizacji:

cel 3 gospodarka odpadami - realizacja gospodarki odpadami wspólnie z gminami Powiatu Świdwińskiego.

- opracowanie koncepcji lub programu usuwania azbestu z terenu gminy,
- inwentaryzacja pokryć dachowych z azbestem,
- wymiana istniejących pokryć dachowych (azbest) na inny rodzaj (blacha, papa, dachówka ceramiczna, itp.),

W Planie gospodarki odpadami problematyka azbestu występuje w kilku aspektach. Zwrócono uwagę na fakt, iż na terenie gminy występuje bardzo duża liczba dachów z pokryciem azbestowym, a także obecność wyrobów azbestowych na części sieci wodociągowej.

W rozdziale określającym cele operacyjne w planowaniu gospodarki odpadami ujęto potrzebę wykonania „Programu usuwania azbestu z terenu gminy" jako cel operacyjny.

Rozdział „Odpady niebezpieczne" zawiera wyszczególnienie dotyczące odpadów azbestowych.

Na terenie gminy Świdwin istnieje część budynków, na których zastosowano pokrycia z azbestem. Bardzo ważnym problemem jest fakt, że wielu właścicieli domów z pokryciem azbestowym jest nieświadomych niebezpieczeństwa, jakie niesie ze sobą nieprofesjonalna wymiana takich dachów i prace związane z wymianą pokryć dachowych wykonuje na własną rękę.
Niestety prowadzi to również do sytuacji, w których odpady azbestowe, zamiast trafiać na zabezpieczone kwatery, przystosowane do składowania azbestu, wywożone są w miejsca do tego nie przystosowane.
Przy opracowaniu niniejszego "Planu" dokonano szacunkowej inwentaryzacji obiektów z azbestem.
W „Planie" zaproponowano ramowy program usuwania azbestu z terenu gminy. Inwentaryzacji szacunkowej poddane zostały wszystkie miejscowości gminy Świdwin. Pokrycia azbestowe znajdują się w większości przypadków na terenie prywatnych posesji, zakładów, hal produkcyjnych i budynków inwentarskich. M.in. na terenie firm: Przedsiębiorstwo Rolno-Produkcyjne Smagro

Sp. z o.o. w Smardzku (ferma Bełtno), Fermapol Sp. z o.o. w Smardzku.
Pokrycia azbestowe znajdują się przede wszystkim na budynkach mieszkalnych, budynkach gospodarczych (stodoły, gołębniki, obórki, składziki, garaże), ale także pozostawione są luzem na podwórzach, w ogrodach i na polach.
Do „Planu" załączona jest ankieta (załącznik nr 1), wg której będzie można dokonać szczegółowej inwentaryzacji azbestu na terenie całej gminy.
Ponadto, niektóre zakłady z terenu gminy wytwarzają odpady zawierające azbest. Są to głównie odpady z grupy 17.

Odpady azbestowe, powstające na terenach zakładowych są w bezpieczny sposób usuwane. Starostwo Powiatowe w Świdwinie wydało kilkanaście decyzji, zezwalających na wytwarzanie, usuwanie, transport i bezpieczne unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest. Decyzje takie, w głównej mierze, posiadają firmy spoza gminy (a także spoza województwa). Decyzje wydawane są na czas określony (okres usuwania, zabezpieczenia i transportu).

Proponuje się przeprowadzenie kampanii uświadamiającej szkodliwość azbestu i możliwości jego bezpiecznego usuwania z pokryć dachowych i innych miejsc (na terenach prywatnych).

Rozdział „Działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami" podaje aktualnie wydzielone kwatery do składowania odpadów azbestowo-cementowych w województwie zachodniopomorskim. Zlokalizowane one są na trzech składowiskach: Marianowo *(obecnie już nie przyjmuje -przyp),* Dalsze, Sianów.

Krajowy plan gospodarki odpadami zakłada, że w województwie zachodniopomorskim powinny być stworzone następujące składowiska dla odpadów azbestowych:

- 2 składowiska o powierzchni 1 ha każde w okresie 2003-2012,
- 1 składowisko o powierzchni 1 ha i 2 składowiska o powierzchni 2 ha każde w okresie 2013-2022,
- 1 składowisko o powierzchni 1 ha w okresie 2023-2032.

Problem zagospodarowania odpadów zawierających azbest na terenie gminy Świdwin jest szczególnie istotny.
Na terenie gminy istnieje pilna potrzeba wymiany oraz bezpiecznego unieszkodliwienia, a także usunięcia pokryć azbestowych, znajdujących się na terenie podmiotów gospodarczych (dawne gospodarstwa wielkoobszarowe – PGR) oraz na budynkach mieszkalnych i gospodarczych, a także luzem na terenie posesji i działek.
Należy pamiętać, że usuwaniem i transportem azbestu winny zająć się firmy, które mają na to pozwolenie.

- **Koncepcja usuwania azbestu z terenu gminy Świdwin**

główne cele programu

- ochrona środowiska naturalnego,
- stworzenie mieszkańcom gminy właściwych warunków życia w zakresie zdrowotnym i sanitarnym (dotyczy to zarówno obecnych, jak i przyszłych pokoleń).

cele podrzędne

- dążenie do wycofania z terenu gminy azbestu oraz wyrobów zawierających azbest,
- dążenie do sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko gminy,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, stosowanych w Unii Europejskiej.

sposób realizacji

Usuwanie i wymiana wyrobów, zawierających azbest, jest zadaniem długotrwałym, zarówno ze względu na dużą ilość takich wyrobów, jak i wysokość potrzebnych środków finansowych.

W realizacji programu szczególną uwagę należy zwracać na obszary, w których azbest musi być usuwany lub unieszkodliwiany.

Obszary te dotyczą:

- stopniowej eliminacji dopuszczonych do produkcji i stosowania wyrobów, zawierających azbest na podstawie delegacji, zawartej w ustawie z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest,
- unieszkodliwiania wyrobów, które zawierają azbest, a których stan techniczny nie pozwala na dalsze użytkowanie,
- unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, znajdujących się na drogach, placach, należących do podmiotów gospodarczych i innych jednostek w tym jednostek samorządu terytorialnego,
- zapewnienia odbioru wyrobów, zawierających azbest,
- ograniczania uciążliwości wyrobów, zawierających azbest, użytkowanych od dawna,

Ramowy program usuwania azbestu proponuje:

- etap I - identyfikacja skali problemu obecności materiałów azbestowych na terenie gminy,
- etap II – opracowanie szczegółowego programu usuwania azbestu,
- etap III – wdrażanie i realizacja programu usuwania azbestu.

Etap I

Identyfikacja skali problemu na obecność materiałów azbestowych na terenie gminy Świdwin winna zostać dokonana poprzez:

- przeprowadzenie badań ankietowych oraz inwentaryzacji budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej, obiektów przemysłowych w celu określenie ilości azbestu na terenie gminy, a także rodzaju wyrobów azbestowych oraz stopnia ich zużycia,
- przeprowadzenie kampanii i akcji edukacyjnych, informujących o zagrożeniach ze strony azbestu na stan zdrowia ludzkiego oraz na stan środowiska,

- weryfikacja składowisk odpadów, firm transportowych i remontowych, uprawnionych do świadczenia usług transportu i utylizacji wyrobów azbestowych,
- sprawdzenie i określenie stopnia przestrzegania przepisów prawa przez właścicieli i zarządców nieruchomości w zakresie informowania administracji samorządowej o istniejących na terenie nieruchomości elementach azbestowych, podejmowanych działaniach rozbiórkowych i transportowych z udziałem materiałów zawierających azbest.

Etap II

Analiza wyników działań, realizowanych w I etapie, będzie punktem wyjścia do opracowania szczegółowego programu usuwania azbestu z terenu gminy Świdwin oraz opracowania inżynierii finansowej całego przedsięwzięcia.

Etap III

Wdrażanie i realizacja programu usuwania azbestu z terenu gminy winny polegać na:

- organizacji zaplecza technicznego dla sprawnego przebiegu programu,
- wdrożeniu systematycznego inwentaryzowania wyrobów, zawierających azbest, szczególnie na terenach zabudowy mieszkaniowej,
- zabezpieczeniu środków finansowych na realizację programu,
- usuwaniu, transporcie i składowaniu odpadów azbestowych.

Działania niezbędne do realizacji programu:

- przygotowanie wniosków o sfinansowanie realizacji programu,
- opracowanie metodologii zbierania danych na temat odpadów azbestowych.

Możliwe źródła finansowania programu:

- fundusze pomocowe,
- Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska,
- Zachodniopomorski Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Budżet gminy,
- Darowizny od osób prawnych i fizycznych.

6. AZBEST I WYROBY ZAWIERAJĄCE AZBEST NA TERENIE GMINY ŚWIDWIN – STAN ISTNIEJĄCY ORAZ PROGNOZY

6.1. Inwentaryzacja azbestu i wyrobów zawierających azbest – diagnoza stanu

W ostatnim kwartale 2007 r. przeprowadzono inwentaryzację azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Świdwin. Inwentaryzacja ta stanowi załącznik do niniejszego programu.

Wyroby azbestowe na terenie gminy Świdwin, to przede wszystkim eternit (płyty faliste azbestowo cementowe), pokrywający dachy budynków mieszkalnych, inwentarskich, gospodarczych, garaży, zadaszeń wiat, altan działkowych, obiektów przemysłowych oraz nieliczne płyty stanowiące elewacje budynków. Ponadto płyty azbestowe wykorzystywane są jako zadaszenia bud dla psów, zadaszenia ganków, elementy ogrodzeń. Pozostałe wyroby zawierające azbest to rurociągi wodociągów gminnych.

W trakcie inwentaryzacji nie stwierdzono występowania na terenie Gminy Świdwin dzikich składowisk, na których składowany jest azbest.

Na terenie gminy nie przewiduje się wzrostu ilości wyrobów zawierających azbest, z uwagi na obecny całkowity zakaz ich stosowania.

W związku z tym, że do tej pory nie prowadzono rejestru zutylizowanego azbestu, nie można określić dokładnej ilości usuniętych wyrobów. Dopiero przyjęcie i realizacja Programu umożliwią dokładną dalszą kontrolę tych działań.

Jak już wspomniano przeprowadzona została szczegółowa inwentaryzacja obiektów, w których może występować azbest lub wyroby zawierające azbest. Wyniki tej inwentaryzacji podano w tabelach poniżej oraz w załączniku „inwentaryzacja” do niniejszego Programu.

Jak wynika z przeprowadzonej inwentaryzacji na terenie gminy Świdwin znajduje się w przybliżeniu **155 343,9 m^2** zadaszeń azbestowych.

Poza tym, w gminie funkcjonuje sieć wodociągowa, wykonana z rur azbestowo-cementowych o średniej średnicy ∅100mm o długości **1900 m**.

Sieć wodociągowa nie stanowi obecnie zagrożenia dla mieszkańców. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski nakazuje usuwanie rurociągów azbestowych poprzez wykopanie i unieszkodliwienie w sposób bezpieczny na składowiskach. Praktyka stosowana przez zakłady wodociągowe wyklucza jednak usuwanie starych rurociągów z ziemi. Nowe linie wodociągowe i kanalizacyjne buduje się równolegle do starych pozostawiając je w nienaruszonym stanie. Wydaje się to być dobrym rozwiązaniem ze względu na to, że rurociąg azbestowy wyłączony już z eksploatacji znajdujący się pod ziemią nie stanowi zagrożenia dla zdrowia. Zagrożenie takie może pojawić się dopiero w przypadku prób jego demontażu. W związku z powyższym zalecana jest wstrzemięźliwość w podejmowaniu takich decyzji i jeśli odpowiednie przepisy nie zmienią się na korzyść takiego rozwiązania wykonać takie prace w ostatecznym możliwym terminie.

Aby uzyskać efekt w postaci poprawy zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców należy skupić się bezwzględnie na wywozie płyt azbestowych zalegających luzem na posesjach mieszkańców oraz na wymianie zabudowanych płyt o najwyższym stanie pilności.

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Świdwin

RUBRYKA „**STAN**" OKREŚLA STOPIEŃ PILNOŚCI UTYLIZACJI ZE WZGLĘDU NA STAN FIZYCZNY PŁYT:

III – PŁYTY W DOBRYM STANIE
II – PŁYTY Z WIDOCZNYMI OTWORAMI, ZŁAMANIAMI
I – PŁYTY WYMAGAJĄCE USUNIĘCIA – WIDOCZNE POKRUSZENIE, ZŁAMANIA
LUB JUŻ ZDEMONTOWANE PŁYTY ZALEGAJACE LUZEM NA POSESJACH

**przy czym: Stopień pilności I oznacza konieczność wymiany lub naprawy wyrobu; Stopień pilności II oznacza ponowną ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania w terminie jednego roku, Stopień pilności III oznacza ponowną ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania w terminie do 5 lat.*

DŁUGOŚĆ WODOCIĄGÓW AZBESTOWYCH ORAZ PŁYTY AZBESTOWO - CEMENTOWE W MIEJSCOWOŚCIACH GMINY ŚWIDWIN W m2

INFORMACJA DOT. RUROCIĄGÓW AZBESTOWYCH NA TERENIE GMINY ŚWIDWIN:

1) Lekowo - długość rurociągu: 1500m,
– średnica: 100mm

2) Łąkowo - długość rurociągu: 400m,
– średnica: 100mm

Zarządzający – Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Świdwinie,
Spółka z o.o. ul.Zduńska 11
Brak jest jakiejkolwiek dokumentacji na ww temat oraz mapek z zaznaczeniem rurociągów (Na podstawie danych z Gminnego Zakładu Gospodarki Komunalnej).

PŁYTY AZBESTOWO - CEMENTOWE SUMARYCZNIE W MIEJSCOWOŚCIACH:

SŁAWA

razem m2
6980,00

CIESZENIEWO

razem m2
5989,00

PSARY

razem m2
767,00

KRASNA

razem m2
52,00

KLUCZKÓWKO

razem m2
1104,00

RYCERZEWKO

razem m2
9968,00

KUNOWO

razem m2
461,00

BIERZWNICA

razem m2
6711,00

KLUCZKOWO

razem m2
6013,00

LEKOWO

razem m2
9009,00

ŚWIDWINEK

razem m2
7060,00

SMARDZKO

razem m2
25145,00

NIEMIERZYNO

razem m2
14484

BYSTRZYNKA

razem m2
1646

BYSTRZYNA

razem m2
432

ROGALINKO

razem m2
288

ROGALINO

razem m2
2400

KLĘPCZEWO

razem m2

6022

PRZYMIARKI

razem m2
1911,2

KROSINO

razem m2
9465

CIESZYNO

razem m2
3198

ZĄBROWO

razem m2
1817

KARTLEWO

razem m2
2354,7

MIŁOBRZEGI

razem m2
219

BERKANOWO

razem m2
4709

KOWANOWO

razem m2
467

KAWCZYNO

razem m2
290

OSOWO

razem m2
830

BLIZNO

razem m2
1340

BEŁTNO

razem m2
1380

STARY PRZYBYSŁAW

razem m2
2820

ŁĄKOWO

razem m2
4016

PRZYBYRADZ

razem m2
600

KŁOŚNIKI

razem m2
2070

LIPCE

razem m2
1680

OPARZNO

razem m2
2970

RUSINOWO

	razem m2
	6023
GOLA GÓRNA	
	razem m2
	490
GOLA DOLNA	
	razem m2
	1010
KARPNO	
	razem m2
	160
ŚLIWNO	
	razem m2
	80
BUCZYNA	
	razem m2
	913
RAZEM GMINA ŚWIDWIN	
	razem m2
	155343,9

INWENTARYZACJA SZCZEGÓŁOWA

użyte skróty:

D – PŁYTY AZBESTOWO - CEMENTOWE FALISTE (ETERNIT) W ZADASZENIU
L – PŁYTY AZBESTOWO - CEMENTOWE FALISTE (ETERNIT) LUZEM
Ś - PŁYTY AZBESTOWO - CEMENTOWE ZASTOSOWANE JAKO ŚCIANA

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU W MIEJSCOWOŚCI SŁAWA

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	położenie	Stan
1	3/1	146,00	D	III
2	3/2	39,00	D	III
3	4	22,00	D	II
4	6	194,00	D	III
5	9	775,00	D	III
6	10	165,00	D	III
7	20	80	D	III
8	22	182,00	D	III
9	25	2704,00	D	III
10	26	312,00	D	III
11	30	190,00	D	III
12	31	293,00	D	III
13	32	305,00	D	III
14	35/1	191,00	D	III
15	35/2	240,00	D	III
16	36/2	70,00	D	III
17	40	57,00	D	III
18	41	74,00	D	III
19	43	27,00	D	II
20	44	140,00	D	III
		260,00	L	I
	45	68,00	D	III
		razem m2		
		7060,00		

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI CIESZENIEWO

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	położenie	Stan
1	4	168,00	D	III
2	6	36,00	D	II
3	10	168,00	D	III
4		17,00	D	II
5	12	83,00	D	III
6	14/1	189,00	D	III
7	14/2	189,00	D	III
8	21	541,00	D	III
9	23	254,00	D	III
10	28	988,00	D	III
11	29	690,00	D	III
12	35	46,00	D	III
13	36	184,00	D	III
14	37	340,00	D	III
15	39	108,00	D	III
		28,00	L	I
16	41/1-2	358,00	D	III
17	41/3	174,00	D	III
18	41/4	104,00	D	III
19	43	410,00	L	III
20	50	72,00	D	III
21	51	30,00	D	II
22	52	812,00	D	III
		razem m2		
		5989,00		

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI PSARY

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	położenie	Stan
1	1	37,00	D	III
2	3	730,00	D	III
		razem m2		
		767,00		

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI KRASNA

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	położenie	Stan
1	Krasna 1	52,00	D	III

razem m2

52,00

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI KLUCZKÓWKO

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	położenie	Stan
1	1	198,00	D	III
2	1	28,00	L	I
3	2	440,00	D	III
4	3	438,00	D	III

razem m2

1104,00

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI RYCERZEWKO

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	położenie	Stan
1	Rycerzewko	8900,00	D	III
2	1/1	52,00	D	III
3	1/4	40,00	D	III
4	1/5	10,00	D	III
5	1/7	162,00	D	III
6	1/8	32,00	D	III
15	3/1	38,00	D	III
16	3/2	38,00	D	III
17	3/3	86,00	D	III
18	3/4	38,00	D	III
19	3/5	76,00	D	III
20	3/2	80,00	D	III
21	5/1	42,00	D	III
22	5/2	54,00	D	III
		16,00	L	I
23	5/3	42,00	D	III
24	5/4	54,00	D	III
		16,00	L	I
25	6/1	32,00	D	III
26	6/2	60,00	D	III
27	6/3	50,00	D	III
28	6/4	50,00	D	III

razem m2

9968,00

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI KUNOWO

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	położenie	Stan
1	1	315,00	D	III
2	1/2	146,00	D	III

razem m2

461,00

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI BIERZWNICA

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	położenie	Stan
1	1	3220,00	D	II
2	3	400,00	D	III
3	4	98,00	D	III
4	6	210,00	D	III
5	22	138,00	D	III
6	26	120,00	D	III
7	31	666,00	D	III
8	32	21,00	D	III
9	34/1, 2, 3	220,0	D	III
10	34/3	88,00	D	III
11	35	51,00	D	III
12	36	25,00	D	III
13	38	45,00	D	III
14	38/2	37,00	D	III
15	38/4	101,00	D	III
16	38/5	31,00	D	III
17	38/6	42,00	D	III
18	42	89,00	D	III
19	43/2	56,00	D	III
20	43/1	63,56	D	III
21	44	279,44	D	III
22	46/1	15,00	D	II
23	51/1	108,00	D+Ś	II
24	51/2	74,00	D+Ś	II
25	51/3	74,00	D+Ś	II
26	62/2	17,00	D	II
27	62/3	31,00	D	II
28	62/4	21,00	D	II
29	63/2	29,00	D	II
30	65/1	68,00	D	III
31	65/2	68,00	D	III
32	66/1	79,00	D	III
33	66/2	66,00	L	III
		razem m2		
		6711,00		

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI KLUCZKOWO

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	położenie	Stan
1	1/2	100,00	D	III
2	2	221,00	D	III
3	3	408,00	D	III
4	5	243,00	D	III
5	6	664,00	L	II
6	11	240,00	D	III
7	15	225,00	L	I
8	12	78,00	D	III
9	12A	45,00	D	III
10	16	259,00	D	II
11	19	139,83	D	III
12	20	160,00	D	III
13	21	42,00	D	III
14	30	723,17	L	III
15	33	174,00	D	III
16	44	184,00	D	III
17	46	678,00	D	III
18	49	257,00	D	III
19	57	240,00	D	III
20	13	90,00	L	I
21	14	38,00	D	III
22	56	804,00	D	III
		razem m2		
		6013,00		

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI LEKOWO

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	położenie	Stan
1	2	285,00	D	III
2	3	131,00	D	III
3	5	435,00	D	III
4	4	254,00	D	III
5	6	550,87	D	III
6	7/3	21,00	D	III
7	8	282,00	D	III
8	8a	56,00	D	III
9	9/1	59,00	D	III
10	9/2	59,00	D	III
11	9/3	59,00	D	III
12	9/4	59,00	D	III
13	12/1	330,00	D	III
14	13	407,00	D	III
15	17	769	D	III
16	19/3	35,00	D	III
17	20	172,00	D	III
		110,00	L	I
18	22	826,87	D	III
19	26/1	30,00	L	III
20	26/2	42,00	D	III
21	26/3 i 4	84,00	D	III
22	27/2	33,00	D	III
23	28/1	33,00	D	II
24	28/2	45,00	D	II
25	28/3	28,00	D	III
26	28/4	28,00	D	III
27	29/1	215,00	D	II
28	29/2	215,00	D	II
29	30/1	58,00	D	III
30	30/2	21,00	D	III
31	30/3	48,00	D	III
32	30/4	89,00	D	III
33	31/2, 31/1	350,00	D	II
34	32	155,00	D	II
35	37/1	209,00	D	III
36	37/2	232,00	D	III
37	38/1	178,00	D	III
38	38/2	233,00	D	III
39	39/1	101,00	D	III
41	39/2	102,00	L	III
42	43/2	63,00	D	III
43	43/3	36,00	D	III
44	44/4	32,00	D	II
45	44A/3	38,00	D	II
46	44B/7	40,00	D	II

47	45/1	21,00	D	III
48	45/2	28,00	D	III
49	45/3	46,00	D	III
50	45/4	64,00	D	III
51	47/1	30,00	D	III
52	47/3	21,00	D	III
53	46	60,00	D	III
54	48/1	17,00	D	II
55	48/2	34,00	D	II
56	49	212,00	D	III
57	50	50,00	D	III
58	53	94,00	D	III
59	58	518,00	D	III
60	60	244,00	D	III
61	65/3	17,00	D	III
62	65/8	50,00	D	III
63	65/16	28,00	D	II

razem m2

9009,00

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU W MIEJSCOWOŚCI ŚWIDWINEK

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	położenie	Stan
1	2	132,00	D	III
2	3/1	50,00	L	III
3	3/2	50,00	D	III
4	4	260,00	D	III
5	8	406,00	D	III
6	9	670,00	D	III
7	11	101,00	D	III
8	12	1580,00	D	III
9	13	69,00	D	III
10	14/1	55,00	D	III
11	19	702	D	III
12	21	120,00	D	III
13	24	121,00	D	III
14	25	156,00	D	III
		48,00	L	I
15	26	140,00	D	III
16	27	528,00	D	III
17	31	159,00	D	III
		172,00	L	I
18	33	77,00	D	III
19	38	1274,00	D	III
20		20	D	III
21	40	160,00	D	III

razem m2

7060,00

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI SMARDZKO

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	położenie	Stan
1	1	210,00	D	III
2	2	319,52	D	III
3	6/1	55,00	D	III
4	6/2	83,00	D	III
5	6/4	55,00	D	III
6	6/5	55,00	D	III
7	6/7	55,00	D	III
8	6/8	55,00	D	III
9	6/10	55,00	D	III
10	6/11	55,00	D	III
11	6/12	55,00	D	III
12	6/13	83,00	D	III
13	6/15	55,00	D	III
14	6/16	55,00	D	III
15	7/1	55,00	D	III
16	7/2	122,00	L	III
17	7/3	55,00	D	III
18	7/4	55,00	D	III
19	7/5	55,00	D	III
20	7/6	55,00	D	III
21	7/7	55,00	D	III
22	7/9	55,00	L	III
23	7/12	55,00	D	III
24	7/13	55,00	D	III
25	7/15	55,00	D	III
26	7/16	55,00	D	III
27	8/1	55,00	D	III
28	8/2	55,00	D	III
29	8/3	55,00	D	III
30	8/5	110,00	D	III
31	8/7	55,00	D	III
32	8/8	55,00	D	III
33	8/9	77,00	D	III
34	8/10	55,00	D	III
35	8/12	55,00	D	III
36	8/13	55,00	D	III
37	8/14	55,00	D	III
38	8/15	55,00	D	III
39	8/16	55,00	D	III
40	9/1	94,00	D	III
41	9/2	32,48	D	III
42	9/5	55,00	D	III

43	9/7	55,00	D	III
44	9/8	55,00	D	III
45	9/9	55,00	D	III
46	9/10	55,00	D	III
47	9/11	55,00	D	III
48	9/12	55,00	L	III
49	9/13	55,00	D	III
50	9/15	68,00	D	III
51	9/3	55,00	D	III
52	10/1	55,00	D	III
53	10/2	55,00	D	III
54	10/2	55,00	D	III
55	10/4	55,00	D	III
56	10/5	55,00	D	III
57	10/8	234,00	D	III
58	10/9	55,00	D	III
59	10/10	55,00	D	III
60	10/11	72,00	D	III
61	10/13	55,00	L	III
62	10/14	55,00	D	III
63	10/15	55,00	D	III
64	10/16	55,00	D	III
65	11/1	110,00	D	III
66	11/2	55,00	D	III
67	10/14	55,00	D	III
68	11/6	55,00	D	III
69	11/7	55,00	D	III
70	11/8	55,00	D	III
71	11/9	55,00	D	III
72	11/10	55,00	D	III
73	11/11	60,00	L	III
74	11/12	55,00	D	III
75	13	544,00	D	III
76	14	670,00	D	III
77	22	69,00	D	III
78	24	50,00	D	II
79	25/2	14,00	D	III
80	27	264,00	D	III
81	32/1	101,00	D	III
82	32/2	116,00	D	III
83	33/1	101,00	D	III
84	33/2	101,00	D	III
85	35/3	28,00	D	III
86	35/4	14,00	D	III
87	36/4	61,00	D	III
88	38/1	51,00	D	III
89	38/2	13,00	D	III
90	38/4	76,00	D	III
91	38/5	69,00	D	III
92	43	14,00	D	III
		12,00	L	I
93	45	110,00	D	III

93	46	62,00	D	III
94	41	17630,00	D	II

razem m2

25145,00

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI NIEMIERZYNO

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	22/5	102	D	III
2	22/2	78	D	III
3	22/4	88	D	III
4	21/7	106	D	III
5	21/6	106	D	III
6	21/1	117	D	III
7	14/1	77	D	III
8	21/2	106	D	III
9	22/3	77	D	III
10	14/4	44	D	III
11	14/2	44	D	III
12	14/3	88	D	III
13	21/4	106	D	III
14	21/3	150	D	III
15	17	198	L	I
16	17	21	D	III
17	18/2	295	D	II
18	18/1	1136	D	II
19	18/3	1000	D	III
20	21/7	2200	D	II
21	21/6	1345	D	III
22	19	206	D	II
23	24	61	D	III
24	16	321	D	III
25	16	290	L	I
26	15	125	D	II
27	15	100	D	III
28	11/2	35	D	II
29	11/3	46	D	II
30	10	1000	D	II
31	10	1415	D	III
32	8	125	D	II
33	9	58	D	III
34	6	285	D	III
35	5	239	D	III
36	21/8	73	D	III
37	21/5	95	D	III
38	21/5	39	D	II
39	7	1971	D	III
41	3	83	D	II
42	2	100	D	II
43	2	102	D	III
44	1	231	D	III
		razem m2		
		14484		

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI BYSTRZYNKA

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	1	99	D	III
2	5	148	D	II
3	7	88	D	II
4	7/1	116	D	II
5	8/1	1168	D	II
6	8/2	27	D	II

razem m2

1646

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI BYSTRZYNA

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	2	280	D	III
2	3	35	D	II
3	4	28	D	III
4	5	58	D	II
5	5	31	D	II

razem m2

432

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI ROGALINKO

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	3	137	D	II
2	3	151	D	III

razem m2

288

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI ROGALINO

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	2/1	120	D	III
2	2/2	181	D	III
3	1/1	276	D	II
4	1/2	260	D	II
5	3	310	D	III
6	chlewnia	164	D	II
7	chlewnia	206	D	III
8	5	76	D	II
9	13	165	D	III
10	14	74	D	II
11	19	33	D	I
12	19	108	D	III
13	15	74	D	II
14	22	55	D	III
15	23	66	D	II
16	24	115	D	III
17	32	93	D	III
		razem m2		
		2400		

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI KLĘPCZEWO

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	6/4	15	D	I
2	6/3	13	Ś	II
3	9/4	29	D	III
4	1B/2	23	D	III
5	9/2	15	D	III
6	11/5	37	Ś	III
7	11/4	34	Ś	III
8	11/1	25	Ś	III
9	11/2	33	Ś	II
10	11/2	66	D	II
11	11/3	30	D	II
12	11/3	28	Ś	II
13	10/1	24	D	II
14	10/2	90	D	I
15	10/3	42	D	II
16	10/4	42	D	II
17	10/5	10	D	III
18	10/6	179	D	I
19	10/7	1803	D	II
20	10/10	159	D	III
21	12	114	D	II
22	1B/9	143	D	II
23	1B/9	21	L	I
24	14/2	117	D	III
25	14/1	166	D	III
26	15/1	47	D	III
27	15/2	33	D	III
28	15/4	32	D	III
29	17/2	315	D	III
30	17/1	214	D	III
31	16	17	D	III
32	21/2	155	D	II
33	21/3	14	D	III
34	22/3	60	D	I
35	22/2	42	L	I
36	23/1	179	L	II
37	23/1	50	D	I
38	24/1	9	D	II
39	25/2	50	D	I
41	24/3	55	D	II
42	24/4	44	D	I
43	25/3	20	D	
44	28/2	33	D	III
45	28/3	5	D	II

46	26/4	81	D	II
47	27/4	30	D	I
48	26/3	33	D	I
49	25/1	55	D	II
50	1/2	179	D	III
51	1/1	24	D	III
52	1/7	24	L	III
53	1/6	24	D	III
54	1/11	24	D	III
55	1/3	24	D	III
56	1/9	39	D	III
57	2/12	24	D	III
58	2/2	100	D	III
59	2/11	24	D	III
60	2/6	24	D	III
61	2/4	24	D	III
62	1/2	24	D	III
63	1/12	24	D	III
64	1/4	24	D	III
65	1/8	24	D	III
66	1/10	24	D	III
67	1/5	59	D	III
68	2/3	24	D	III
69	2/5	24	D	III
70	2/7	24	D	III
71	2/9	24	D	III
72	2/1	24	D	III
73	2/10	24	D	III
74	3/12	54	D	III
75	1C/5	30	D	III
76	3/6	24	D	III
77	3/12	24	D	III
78	3/5	24	D	III
79	3/10	24	D	III
80	3/9	10	D	III
81	3/7	24	D	III
82	3/8	24	D	III
83	3/11	24	D	III
84	3/4	24	D	III
85	3/2	24	D	III
86	3/3	24	D	III
		razem m2		
		6022		

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI PRZYMIARKI

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	1/1	187,92	L	I
2	1/2	150,2	D	III
3	1/2	71	D	II
4	2/1	181	D	III
5	2/2	85	D	III
6	3/1	178,82	D	III
7	3/2	30	D	III
8	5/4	170	D	III
9	5/5	134	D	II
10	5/7	50	D	III
11	5/8	86	D	III
12	5/3	86	D	III
13	5/2	150	D	III
14	5/1	290	D	III
15	5	611 zdjety	D	III
		razem m2		
		1760,2		

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI KROSINO

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	1A	570	D	III
2	1	1740	D	II
3	8/1	90	D	III
4	8/2	90	D	III
5	8/3	90	D	III
6	8/4	90	D	III
7	8/5	110	D	III
8	9/4	214	D	III
9	9/3	32	D	II
10	9/2	32	D	II
11	12/4	330	D	II
12	12/6	28	D	III
13	11A	193	D	II
14	11B	230	D	III
15	11/1	110	D	II
16	12/3	136	D	II
17	28	550	D	III
18	28	350	D	II
19	28	167	L	I
20	24	88	D	III
21	27	42	D	III
22	34	48	D	III
23	30	190	D	III
24	24/1	90	D	I
25	24/1	260	D	II
26	24/1	420	D	III
27	22	66	D	III
28	22	25	D	I
29	17/2	50	D	I
30	17/2	60	D	III
31	17/1	31	D	II
32	15/1	264	D	III
33	15/1	21	D	II
34	15	25	D	III
35	18	79	D	III
36	20	55	D	II
37	20/2	163	D	II
38	20	45	D	II
39	18/4	29	D	III
41	21	9	D	III
42	26	25	D	III
43	14	36	D	III
44	14/4	36	D	II
45	38/4	100	D	II
46	12/2	383	D	II

47	14/1	102	L	III
48	7/2	28	D	II
49	14/6	21	D	III
50	13/4	63	L	II
1	14/2	21	D	II
2	13/1	17	D	II
3	14	44	D	II
4	10	220	D	III
5	7/2	74	D	II
6	7	90	D	II
7	5/3	42	D	II
8	8/4	62	D	III
9	8/4	64	D	I
10	5/4	35	D	II
11	36/2	42	D	III
12	6/1	50	D	II
13	36/2	96	L	I
14	36/2	54	D	II
15	35	35	D	I
16	36/1	51	D	II
17	36/3	25	D	III
18	36	17	D	II
19	36/12	79	D	III
20	38/4	50	D	III
21	36/5	21	D	III
22	38/2	25	D	III
23	38/2	25	D	III
24	38	111	D	II
25	39/9	11	D	III
26	39/8	17	D	II
27	6/3	9	D	III
		razem m2		
		9465		

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI CIESZYNO

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	10/2	23	D	II
2	10/2	54	D	III
3	11/1	50	D	II
4	11/1	127	D	III
5	10/1	30	D	II
6	(bud.gosp)	590	D	III
7	11/2	173	D	III
8	12	140	D	III
9	13	50	D	III
10	8	110	D	III
11	7	125	D	III
12	7a	125	D	II
13	9	109	D	II
14	9	210	D	III
15	1	40	D	II
16	5	99	D	II
17	6	560	D	I
18	14	44	D	III
19	15	35	D	III
20	17/2	75	L	I
21	17/1	34	D	II
22	17/1	60	D	III
23	17/3	44	D	III
24	18/2	21	D	III
25	18/3	21	D	III
26	18/1	10	D	I
27	18/1	50	D	II
28	19/1	26	D	I
29	19/2	27	D	I
30	19/2	18	D	II
31	19/3	78	D	II
32	19/3	40	D	I
		razem m2		
		3198		

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI ZĄBROWO

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	1	39	D	I
2	1	47	D	II
3	1	426	D	III
4	5	110	D	III
5	22/4	13	D	III
6	22/7	31	D	III
7	23/6	18	D	III
8	22/5	11	D	III
9	47	47	D	III
10	19/3	64	D	III
11	18/3	66	D	III
12	17/2	50	D	III
13	16/1	103	D	III
14	15/2	20	D	III
15	15/3	22	D	II
16	15/1	214	D	II
17	12	201	D	III
18	14/1	20	D	II
19	11	61	D	III
20	11	13	D	I
21	9	160	D	III
22	8/2	22	D	II
23	7/1	28	D	II
24	8/1	14	D	II
25	7/2	17	D	II
		razem m2		
		1817		

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI KARTLEWO

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	1/1	92	D	III
2	7/1	113	D	III
3	3	25	D	III
4	5	173	D	II
5	4	21	D	I
6	7/2	96	D	II
7	7/4	274 186 już zdjęto	D	III
8	7/3	190	D	II
9	7/3	243	D	III
10	11	269 zdjęty	L	I
11	11	180,7 zdjęty	D	II
12	11	95 zdjęty	D	III
13	10	192	D	II
14	10	156	D	III
15	Kartlewo-szkółka	235	D	III

razem m2

2354,7

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI MIŁOBRZEGI

Lp.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	fabryka okien	89	D	I
2	fabryka okien	130	D	II

razem m2

219

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI BERKANOWO

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	1	50	D	I
2	nd	1500	D	II
3	2	120	D	II
4	3	280	D	III
5	4	32	D	II
6	5	240	D	III
7	6	20	D	I
8	7	35	D	II
9	8	35	L	I
10	10	200	D	III
11	11	55	D	II
12	nd	120	D	I
13	13	140	D	III
14	12	32	D	III
15	16	30	D	III
16	17	400	D	III
17	28	170	D	II
18	28m2	170	D	III
19	27	170	D	III
20	27m2	170	D	III
21	21	50	D	II
22	18	350	D	III
23	32	130	D	III
24	35	120	D	II
25	36	50	D	III
26	nd	50	D	III
		razem m2		
		4709		

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI KOWANOWO

L.p.	Adres	Ilość azbestu m2	Położenie	stan
1	3	12	D	II
2	10	70	D	III
3	11	120	D	III
4	8	40	D	III
5	6	20	D	II
6	7	100	D	III
7	5	20	D	III
8	1	65	D	III
9	9	20	D	III

razem m2
467

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI KAWCZYNO

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	3	80	D	III
2	4	20	D	III
3	3	190	D	III

razem m2
290

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI OSOWO

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	13	40	D	III
2	14	40	D	III
3	15	50	D	III
4	12m1	180	D	II
5	12m2	180	D	II
6	16	170	L	III
7	18	150	D	III
8	17	20	D	III

razem m2
830

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI BLIZNO

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	1	120	D	II
2	2	500	D	II
3	3	640	D	II
4	3	80	D	II

razem m2
1340

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI BEŁTNO

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	30	120	D	III
2	12	10	D	III
3	5	550	D	III
4	44	220	D	III
5	2	210	D	III
6	37	260	D	III
7	28	120	D	III
8	23	70	D	III

razem m2
1380

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI PRZYBYSŁAW

L.p.	Adres	Położenie	Stan
1	1	D	II
2	29A	D	III
3	21	D	III
4	16	D	III
5	17	D	III
6	15m1	D	III
7	9	D	III
8	7	D	III
9	6A	D	III
10	45	D	II
11	44	D	III
12	43	D	III

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI ŁĄKOWO

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	4	400	D	III
2	7m1	55	D	III
3	7m4	50	D	III
4	7m2	65	D	III
5	7m3	70	D	III
6	8	150	D	III
7	5m1	50	D	III
8	5m2	60	D	III
9	10m3	85	D	III
10	10m1	140	D	III
11	10m2	80	D	III
12	9m1	50	D	III
13	9m2	12	D	III
14	11	50	D	III
15	13m2	60	D	III
16	12	10	D	III
17	13	50	D	III
18	15	390	D	III
19	17m1	70	D	III
20	17m2	50	D	III
21	16m4	35	D	III
22	16m3	60	D	III
23	16m2	35	D	III
24	16m1	35	D	III
25	17m3	100	D	III
26	19	240	D	III
27	24	500	D	III
28	25	900	D	III
29	22m2	60	D	III
30	22am1	30	D	III
31	22am2	30	D	III
32	22am10	20	D	III
33	22am3	24	D	III
	razem m2 4016			

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI PRZYBYRADZ

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	3	280	D	II
2	1	320	D	II

razem m2
600

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI KŁOŚNIKI

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	1	320	D	II
2	2	930	D	II
3	2	320	D	II
4	3	500	D	II

razem m2
2070

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI LIPCE

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	7m3	30	D	III
2	6m1	50	D	III
3	pałac	1501,13	D	II
4	9/3	98,87		

razem m2
1680

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI OPARZNO

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	39	300	D	III
2	19/3	560	D	III
3	37m2	30	D	III
4	41	110	D	III
5	18m1	50	D	III
6	7/3	640/360	D/L	III
7	20/1	160	D	III
8	34	80	D	III
9	21am5	250	D	III
10	6	390	D	III
11	27m2	40	D	III
		razem m2 2970		

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI RUSINOWO

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	95	150	D	III
2	94	22	D	III
3	93	50	D	III
4	91	10	D	III
5	84	150	D	III
6	80	110	D	III
7	77	80	D	III
8	76	70	D	III
9	75	100	D	III
10	72	20	D	III
11	k/remizy	32	D	II
12	70	330	D	II
13	69	20	D	III
14	68	24	D	III
15	67	20	D	III
16	65	30	D	III
17	62	250	D	III
18	63	40	D	III
19	61	200	D	III
20	60	45	D	III
21	58	560	D	III
22	56	350	D	I
23	59	50	D	III
24	55	200	D	III
25	53	210	D	III
26	50	400	D	III
27	49	50	D	III
28	46	80	L	III
29	48	3280	D	III
30	47	20	D	I
31	45	20	D	III
32	40	300	D	III
33	39	60	D	III
34	38	350	D	III
35	37	90	D	II
36		90	D	I
37	9	320	D	III
38	7	50	D	III
39	17	80	D	II
40	28	20	D	II
41	28	140	D	II
42	26	70	D	II
43	27	90	D	II
44	35	180	D	II
45	34m2	30	D	II
4	32	180	D	II
		razem m2		
		6023		

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI GOLA GÓRNA

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	5m3	40	D	II
2	5m4	40	D	II
3	5m2	40	D	II
4	5m1	30	D	II
5	4m1	50	D	II
6	2m2	15	D	II
7	1m2	50	D	II
8	6m2	60	D	II
9	6/1	125	D	
10	1m1	20	D	II

razem m2
490

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI GOLA DOLNA

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	1	180	D	III
2	2	230	D	II
3	3/2	560	D	II
4	3/1	40	D	II

razem m2
1010

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI KARPNO

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	1	160	D	III

razem m2
160

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI ŚLIWNO

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	3	80	D	II

razem m2
80

WYKAZ ILOŚCI AZBESTU
W MIEJSCOWOŚCI BUCZYNA

L.p.	Adres	Ilość azbestu w m2	Położenie	Stan
1	1	530	D	II
2	1	383 zdjęty	D	III
		razem m2 913		

6.2. Wykaz firm posiadających zezwolenia na zbiórkę i transport azbestu

1. Przedsiębiorstwo Remontowo-Budowlanego „PROFIL" Tadeusz Kuźnik, 78-311 Rusinowo 44, Gmina Świdwin,
2. FUHP „ Jantra", Księżnej Anny 11, 70-671 Szczecin
3. Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o o., Ul. Gdańska 12 b 70-660 Szczecin, Telefon: (091)
4. Remondis Szczecin Sp. z o o.,ul. Żołnierska 56, 71-210 Szczecin ,
5. Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej Trans-net S.A., ul.Tanowska 8, 72-010 Police,
6. Jumar sp z o.o. ul. Długa 20 70-877 Mierzyn woj. zachodniopomorskie

6.3. Wykaz firm posiadających zezwolenia na demontaż eternitu

1. Przedsiębiorstwo Remontowo-Budowlanego „PROFIL" Tadeusz Kuźnik, 78-311 Rusinowo 44, Gmina Świdwin,
2. Przedsiębiorstwo Produkcyjno– Handlowo - Usługowego „PROBUD" Ryszard Piątek ul. Kołobrzeska 8/c, 78-300 Świdwin
3. EKO-PAL" Szczecin ul. Smolańska 3,
4. Przedsiębiorstwo Inżynieryjno – Budowlane „Mikulewicz" ul. Sportowa 9, 78-320 Połczyn Zdrój,

5. Przedsiębiorstwo Transportowo Handlowe „LEWAR” Ryszard Szczygieł Słowino 84 B, 76- 150 Darłowo tel,

6. P.P.H.U. ”EKO – MIX” z Wrocławia ul. Grabiszyńska 163,

7. Jerzy Szczukocki Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe “JUKO” z Piotrkowa Trybunalskiego, ul. Zamurowa 8,

8. PPHU „ABBA EKOMED” Sp. z o.o. 87-100 Toruń, ul. Moniuszki 11/13 ,

9. “EKOCHEM – EKOSERVICE” Sp. z o. o. ul. Kościuszki 99, 90-441 Łódź, Oddz. Strzelce Opolskie i Dąbrowa Górnicza,

10. ”IZOPOL” 62-240 Trzemeszno ul. Gnieźnieńska 4,

11. Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych „TERMOEXPORT” 05-550 Warszawa ul. Żurawia 24/7,

12. Centrum Gospodarki Odpadami Azbestu i Recyklingu „CARO” 22-400 Zamość ul. Zamojskiego 51

13. Zakładu Usługowo – Handlowego „MAXMED” - Marcin Murzyn z 84-230 Rumia, ul. Źródlana 4,

14. „ALBEKO” Singer 87-510 Kotawy, Gm. Skrwilno

15. „ALGADER” Hofman Sp. z o. o. ul. Wolczyńska 133, 01-919 Warszawa,

16. „Transport – Metalurgia” Sp. z o. o. ul. Reymonta 62, 97-500 Radomsko tel. , Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe “JUKO”

17. Spółka z o. o. E – PIK Usługi Ekologiczne 60-179 Poznań, ul. Grunwaldzka 269/1,

18. Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe “DELTA” Tomasz Wysocki ul. Szyprów 12, 75-207 Koszalin

19. „KASTOR” Pan Tomasz Janiszewski ul. Kolonia 19B/2, 67 - 321 Leszno Górne,

20. Przedsiębiorstwo Budowlano–Usługowego „LECHBUD” Sp. z o. o. ul. A. Struga 82 b, 70 - 777 Szczecin,

21. Zakład Usług Technicznych „Z A K” Wacław Zakęs ul. Kutrzeby 1/35, 66-400 Gorzów Wlkp.

7. ZAŁOŻENIA PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY ŚWIDWIN

Podstawowym celem „Programu” jest usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Świdwin, a przez to wyeliminowanie szkodliwego wpływu i niebezpiecznych dla zdrowia skutków działania azbestu. Osiągając ten cel Gmina wypełni zobowiązanie, jakie Polska złożyła Unii Europejskiej, deklarując oczyszczenie terenu państwa z azbestu i wyrobów go zawierających do 2032 roku.

Gmina Świdwin zakłada usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy do 2032 roku.

Realizacja Programu będzie procesem długofalowym, ograniczonym możliwościami finansowymi zarówno samorządu, jak i mieszkańców.

Wykonanie Programu powierza się Wójtowi Gminy Świdwin.

Realizacja programu będzie zgodna z przyjętym celem i przebiegać będzie w następujących obszarach:

- **Inwentaryzacja oraz stworzenie bazy danych na temat lokalizacji istniejących obiektów zawierających azbest**

Podstawą dla opracowania Programu była przeprowadzona inwentaryzacja obiektów na terenie gminy, zawierających azbest oraz stworzenie bazy danych na temat ich lokalizacji.

W trakcie inwentaryzacji dokonano spisu gospodarstw domowych, budynków wielorodzinnych, obiektów przemysłowych, obiektów gospodarczych i innych, gdzie stwierdzono występowanie azbestu. Uzyskane podczas inwentaryzacji informacje posłużyły utworzeniu bazy danych o obiektach, na których terenie występują wyroby zawierające azbest.

- **Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania**

W ramach edukacji mieszkańców proponuje się wykorzystanie różnych nośników informacji. Propozycja obejmuje wykorzystanie prasy lokalnej, telewizji lokalnej, tablic informacyjnych, strony internetowej gminy, na której można utworzyć specjalną zakładkę tematyczną, ulotek informacyjnych, itp.

Ponadto dobre narzędzie edukacji stanowią okazjonalne imprezy masowe, wykłady i prelekcje, spotkania okolicznościowe.

W edukacji należy wykorzystać następujące tematy:

- Informacje o zagrożeniu, jakie niesie azbest dla środowiska i zdrowia ludzkiego,
- Informacje o sposobach i metodach likwidacji pokryć dachowych oraz możliwościach pozyskania środków finansowych na ich wymianę,
- Akty prawne, dotyczące obowiązków postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz regulujące sposób bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania,
- Informacje o kolejnych działaniach Gminy Świdwin, podjętych w celu likwidacji azbestu,
- Wzory wniosków na dofinansowanie odbioru i składowanie odpadu,

- Aktualny wykaz firm posiadających koncesje na demontaż wyrobów zawierających azbest i transport powstałych odpadów.

- **Mobilizowanie właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej**

Działanie realizowane będzie poprzez:

- System edukacji w zakresie szkodliwości i utylizacji wyrobów azbestowych,
- Informowanie o potencjalnych źródłach uzyskania dotacji, preferencyjnych kredytów i pożyczek na wymianę pokryć dachowych i elewacji z azbestu,
- Dofinansowanie kosztów usunięcia azbestu, w tym: załadunku na terenie nieruchomości, transportu i składowania na składowisku odpadów niebezpiecznych,
- Bieżąca aktualizacja informacji na stronie internetowej z przebiegu realizacji Programu,
- Udzielanie wszelkich informacji mieszkańcom na temat realizacji Programu.

- **Mobilizowanie właścicieli obiektów przemysłowych do usunięcia wyrobów zawierających azbest**

Działanie realizowane będzie poprzez:

- System edukacji w zakresie szkodliwości i utylizacji wyrobów azbestowych,
- Informowanie o potencjalnych źródłach uzyskania dotacji, preferencyjnych kredytów i pożyczek na wymianę pokryć dachowych i elewacji z azbestu,
- Bieżąca aktualizacja informacji na stronie internetowej z przebiegu realizacji
- Programu,
- Udzielanie wszelkich informacji mieszkańcom na temat realizacji Programu.

- **Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych oraz zakładów budżetowych i innych**

Odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych i zakładów budżetowych będzie następował na wniosek właściciela obiektu, jego zarządcy lub władającego.

Złożone wnioski o dofinansowanie będą realizowane według kolejności wpływu do wysokości kwoty zabezpieczonej w budżecie na dany rok kalendarzowy.

Wnioski przyjmowane będą od roku 2008 w Urzędzie Gminy Świdwin.

Odbiorem odpadów zawierających azbest zajmie się koncesjonowana firma transportowa, wyłoniona w drodze przetargu ogłoszonego przez Gminę Świdwin.

Termin odbioru odpadów z terenu nieruchomości uzgadnia przedstawiciel firmy transportowej z właścicielem nieruchomości. Wszystkie czynności związane z załadunkiem i transportem przeprowadzone zostaną zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z 14 sierpnia 1998 roku w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 138, poz. 895).

Odbiór odpadów zawierających azbest od właściciela oraz ich przekazanie na

składowisko potwierdzane będzie kartą przekazania odpadu, sporządzaną w trzech egzemplarzach: jeden dla odbierającego odpady, drugi dla właściciela odpadu, trzeci dla Gminy Świdwin.

Przewoźnik rozlicza się za wykonaną usługę z Gminą Świdwin.

- **Udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym i innym właścicielom zasobów mieszkaniowych w usuwaniu odpadów zawierających azbest**

Gmina Świdwin całkowicie sfinansuje następujące koszty:

- rozbiórki i załadunku na terenie nieruchomości odpadów zawierających azbest,
- transportu tych odpadów,
- ich składowania i utylizacji.

Ilość usuniętych ton wyrobów zawierających azbest w danym roku uzależniona będzie od ilości środków finansowych pochodzących z funduszy własnych i zewnętrznych.

- **Alokacja środków finansowych z budżetu gminy na realizację Programu**

Rada Gminy będzie uchwalała corocznie w budżecie gminy stosowne środki na realizację Programu.

- **Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację programu.**

Gmina Świdwin podejmie starania w celu pozyskiwania funduszy ze źródeł zewnętrznych:

- Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Fundusze strukturalne Unii Europejskiej,
- Fundacja EkoFundusz
- Inne.

W przypadku pozyskania funduszy z wyżej wymienionych źródeł kwota przeznaczona na realizację Programu ulegnie zwiększeniu, co przyspieszy proces usuwania azbestu z terenu gminy Świdwin.

- **Pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania na wymieniane w ramach Programu pokrycia dachowe i elewacje**

Jednym z aspektów realizacji Programu jest pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania w postaci dotacji, kredytów i pożyczek preferencyjnych osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym, innym właścicielom zasobów mieszkaniowych i przedsiębiorcom na wymianę pokryć dachowych i elewacji zawierających azbest.

Wszyscy zainteresowani poszukiwaniem źródeł finansowania będą mogli skorzystać z pomocy i informacji udzielanych przez pracowników Urzędu Gminy w Świdwinie.

- **Usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów użyteczności publicznej**

Gmina Świdwin usunie wyroby azbestowe z obiektów użyteczności publicznej oraz innych, będących własnością Gminy.

- **Wymiana rur wodociągowo – kanalizacyjnych z azbestu**

Rury wodociągowe eksploatowane na terenie gminy są w dobrym stanie, w związku, z czym ich ewentualna wymiana proponowana jest w latach 2030-2032. Za ich wymianę odpowiedzialny jest właściciel (Gmina Świdwin) oraz zarządca. Jeśli w tym czasie zaistnieje możliwość ustawowa pozostawienia rur w ziemi nie należy przystępować do ich demontażu i pozostawić je w ziemi.

- **Eliminacja powstawania dzikich składowisk z odpadami zawierającymi azbest**

Działanie to realizowane będzie poprzez:

- działania edukacyjne i informacyjne (informacje o szkodliwości azbestu, nakładanie kar i mandatów, itp.),
- bieżące prowadzenie monitoringu występowania dzikich składowisk z odpadami zawierającymi azbest, a w przypadku stwierdzenia ich występowania, likwidowanie ich zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Działanie finansowane będzie ze środków przeznaczonych na realizację Programu w danym roku kalendarzowym.

- **Oczyszczenie terenów gminnych i innych terenów publicznych z odpadów zawierających azbest**

Gmina Świdwin na bieżąco prowadzić będzie oczyszczanie terenów gminnych i publicznych z odpadów zawierających azbest. Środki na ten cel pochodzić będą z funduszu przeznaczonego na realizację Programu w danym roku kalendarzowym.

- **Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom**

Elementem zarządzania Programem jest jego systematyczne monitorowanie. W tym celu powołana zostanie Komisja ds. monitoringu realizacji Programu.
W ramach działań monitoringowych określone zostaną zmiany ilości wyrobów zawierających azbest w gminie Świdwin w kolejnych latach realizacji Programu (ilości zutylizowanych w danym roku odpadów zawierających azbest oraz ilości wyrobów azbestowych pozostałych jeszcze do likwidacji).

Raz w roku proponowana wyżej Komisja będzie przedkładała władzom gminy oraz mieszkańcom raport, przedstawiający wyniki realizacji Programu.

- **Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu**

Realizacja Programu jest procesem długofalowym, w związku, z czym zakłada się jego aktualizację, w celu dostosowania do zmieniających się warunków prawnych, finansowych i możliwości realizacyjnych.

7.1. Kierunki i możliwości utylizacji odpadów zawierających azbest w gminie Świdwin

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 roku w sprawie katalogu odpadów (Dz. U nr 112, poz. 1206) zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych niżej grupach i podgrupach z przypisanym kodem klasyfikacyjnym:

- 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04*-odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),
- 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych,
- 15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* -zużyte urządzenia zawierające azbest,
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Odpady zawierające azbest należą do odpadów niebezpiecznych.

Wyroby zawierające azbest klasyfikowane są w dwóch klasach, które wyróżniono na podstawie:

- ilości azbestu,
- stosowanego spoiwa,
- gęstości objętościowej wyrobu.

Klasa I obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m^3 definiowane jako „miękkie”, zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowanymi w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu, stosowane przez pracowników w celach ochronnych (np. koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe m.in. w sprzęcie AGD, płytki podłogowe PCW, materiały i wykładziny cierne).

Klasa II obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m^3 definiowane jako „twarde”, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia (np. pęknięcia) ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I.

Natomiast niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych. Z zaliczanych do tej

klasy wyrobów najbardziej w Polsce rozpowszechnione są płyty azbestowo-cementowe faliste oraz płyty azbestowo-cementowe „karo" stosowane jako pokrycia dachowe, szczególnie na terenach wiejskich. W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo - cementowe, z których należy wymienić przede wszystkim rury służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz w budownictwie jako przewody kominowe i zsypy.

Podstawową metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich bezpieczne składowanie.

Poniżej zestawiono składowiska w województwie zachodniopomorskim, przyjmujące odpady zawierające azbest:

- składowisko odpadów w Leśnie Górnym,
- składowisko odpadów w Sianowie,
- składowisko odpadów w Dalszem.

Na terenie Gminy Świdwin oraz na terenie Powiatu Świdwińskiego nie ma składowiska, które mogłoby przyjmować odpady zawierające azbest. Najbliższym składowiskiem przyjmującym odpady azbestowe jest składowisko w Świdwinie. Z ekonomicznego punktu widzenia transport odpadów azbestowych na to składowisko wydaje się najtrafniejszym rozwiązaniem.

Należy pamiętać, że usuwaniem i transportem azbestu winny zająć się firmy, które mają na to pozwolenie (certyfikat). Wyroby zawierające azbest mogą być demontowane lub zabezpieczane na krótki okres czasu. Zabezpieczanie polega na pokryciu powierzchni wyrobu zawierającego azbest specjalnymi preparatami. Zabezpieczać można jedynie wyroby będące w dobrym stanie technicznym, co wynika z obowiązujących przepisów. Dzięki takim działaniom włókna azbestu zostają trwale związane i oklejone, co ogranicza ich przedostawanie się do środowiska.

Konieczność przeprowadzenia prac demontażowych istnieje w przypadku, gdy płyty elewacyjne są uszkodzone lub zniszczone lub też zostały zamontowane na podłożu drewnianym.

Tak, czy inaczej stare pokrycia trzeba będzie zastąpić nowymi.
Ponieważ pył azbestowy ma wyjątkowo szkodliwe działanie dla ludzkiego organizmu, trzeba się liczyć z tym, że usuwanie eternitu będzie wymagało specjalnych środków ostrożności.

Tylko stary eternit, produkowany do końca lat 80 jest potencjalnie niebezpieczny. Potencjalnie, ponieważ dopóki nic nie naruszy jego struktury, nie jest szkodliwy. Zagrożenie dla zdrowia pojawia się dopiero przy uszkodzeniu, starzeniu się materiału lub próbach demontażu pokrycia dachowego.

W powietrzu pełno jest wówczas rakotwórczego pyłu azbestowego.
Gdy zaś drobiny azbestu dostaną się do płuc mogą przyczynić się do pojawienia nowotworów układu oddechowego.

Inaczej sprawa wygląda w przypadku eternitu obecnie produkowanego.
Nie zawiera on żadnych szkodliwych substancji. Można go bez obaw montować i demontować z dachu we własnym zakresie i bez wyjątkowych zabezpieczeń.

Demontaż pokryć cementowo-azbestowych jest ściśle regulowany przepisami prawnymi. Zawarte są one w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z 14 sierpnia 1998 roku - Dz. U. Nr 138, poz. 895 - w sprawie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Rozporządzenie mówi dokładnie, w jaki sposób powinno się usuwać i neutralizować eternit. Owa procedura jest na tyle skomplikowana, że mogą się tej czynności podjąć jedynie wyspecjalizowane, koncesjonowane firmy.

Większość budynków krytych azbestem znajduje się na wsiach. Bywa, że eternit pokrywa wszystkie budynki, które znajdują się w danym gospodarstwie. Ogromnym problemem jest fakt, że w większości przypadków, właściciele tych obiektów nie posiadają żadnych środków na ich wymianę (ogólne ubóstwo, bezrobocie).

Usuwanie starego eternitu to usługa bardzo kosztowna. Za jego zdjęcie z dachu, transport na składowisko i neutralizację trzeba zapłacić od 2500 do 5000 PLN (dane dla dachu o powierzchni 100 m^2). Gdy do tego doliczy się koszt zakupu nowego pokrycia i jego montażu, suma robi się pokaźna. Dlatego wiele osób próbuje zabezpieczyć eternit bez jego usuwania z dachu. Najczęściej stosuje się w tym celu płynne substancje chroniące przed pyleniem azbestu.

Dachy eternitowe maluje się między innymi specjalnie do tego przeznaczonymi wodorozcieńczalnymi farbami akrylowymi. Najbezpieczniej jest nanosić je za pomocą pistoletów natryskowych, nie zapominając o wszystkich środkach ochronnych - rękawicach, odzieży ochronnej i masce.

Niektóre firmy proponują też układanie nowego, lekkiego pokrycia na płytach eternitowych. Nadają się do tego głównie blachy i blachodachówki oraz faliste płyty bitumiczne. Niestety wszystkie te metody są na dłuższą metę mniej skuteczne niż całkowite usunięcie niebezpiecznego pokrycia.

W ostatnim czasie opracowano systemowe rozwiązania przy renowacji dachów krytych eternitem P6 (6 fal/m) oraz P8 (8 fal/m).

Polegają one na zamontowaniu nowego pokrycia dachu bezpośrednio na starym, przy użyciu specjalnych uchwytów renowacyjnych, dzięki czemu nie dochodzi do naruszenia powłoki eternitowej. Rozwiązanie takie chroni dach przed przenikaniem wody, gdyż eternit funkcjonuje jako warstwa uszczelniająca (również wobec kondensatów). Dzięki pozostawieniu na dachu starego pokrycia obniżone zostają także koszty renowacji dachu, a brak ingerencji mechanicznej w powłokę eternitu powoduje, że nie uwalniają się z niego mikrowłókna azbestu, które zagrażają naszemu zdrowiu i środowisku naturalnemu.

- **Metody pokrycia dachu**

  - Pokrycie z blachodachówek lub blach trapezowych mocowanych na łatach i kontrłatach.

Metoda ta jest przeznaczona do pokrywania eternitu blachodachówkami lub blachami trapezowymi. Nowy dach układa się przy użyciu uchwytów renowacyjnych krokiewkowych. Są one przykręcane do eternitu wkrętami ze starego dachu. Specjalnie dobrany kształt otworu w uchwycie pozwala zakładać elementy bez konieczności wykręcania całych wkrętów. W przypadku, gdy

eternit był mocowany przy użyciu gwoździ profile przykręca się nowymi wkrętami umieszczanymi w otworach po gwoździach.

- Pokrycie z blach profilowanych mocowanych na łatach.

Metoda ta została specjalnie opracowana tak, aby można było bezpiecznie wykorzystać jako materiał zewnętrzny profilowane blachy dachowe. Dach układa się przy użyciu opatentowanych uchwytów renowacyjnych bezkrokiewkowych, które przykręca się wkrętami starymi lub nowymi (gdy eternit był mocowany gwoździami).

- Użycie łaty i kombiłaty przy renowacji eternitu.

Metoda ta jest przeznaczona zarówno dla blachodachówek, jak i dla blach profilowanych. Przy użyciu wkrętu samonawiercającego nową łatę blaszaną przykręca się poprzez dolny profil eternitu do konstrukcji starego dachu. Pod łatę podkłada się gumową listwę, która ma za zadanie wychwycić ewentualny pył eternitowy powstały w trakcie wkręcania wkrętu.

Odpady zawierające azbest, jako odpady niebezpieczne, wymagają szczególnego sposobu postępowania i powinny być objęte programem likwidacji azbestu i odpadów zawierających azbest. Ważnym aspektem w podejściu do sposobu rozwiązania problemu usuwania azbestu w Gminie Świdwin jest fakt, że stosowane w przeszłości w budownictwie i innych dziedzinach gospodarki wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia, dopóki materiały te nie są uszkodzone. Zagrożeniem może być ich niewłaściwe usuwanie, bowiem w czasie obróbki mechanicznej (np. kruszenie, cięcie itp.) następuje uwalnianie się włókien azbestowych do powietrza i zachodzi niebezpieczeństwo ich wchłaniania.

W tym kontekście usuwanie pokryć dachowych, elewacyjnych i innych materiałów budowlanych zawierających azbest będzie procesem długotrwałym i w każdym przypadku należy oceniać celowość podejmowania ich demontażu z punktu widzenia ochrony zdrowia i zagrożenia ekologicznego. Proces ten powinien być przeprowadzony ze szczególnym zachowaniem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

7.2. Analiza finansowa i harmonogram działań

W programie założono, że usuwanie wyrobów zawierających azbest będzie się odbywać ze wsparciem finansowym Gminy w latach 2008 – 2032.

Wsparcie dotyczyć będzie sfinansowania następujących kosztów: demontażu, zabezpieczenia, transportu i unieszkodliwienia wyrobów.

Dofinansowanie odbywać się będzie ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej lub Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Szczegółowe warunki pomocy finansowej dla osób i podmiotów podejmujących się usunięcia i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest określone zostaną w odrębnym Zarządzeniu Wójta Gminy Świdwin.

W zależności od możliwości gminy (jakie środki sama będzie w stanie uzyskać), dofinansowanie wspomnianych wcześniej kosztów może wynieść 20%, 50%, 80%, a nawet w uzasadnionych przypadkach 100%.

Poniżej przedstawiono szacunkowe koszty usuwania wyrobów zawierających azbest.

- **Koszty usuwania wyrobów zawierających azbest**

Pod pojęciem usuwanie rozumie się w tym przypadku: demontaż, transport oraz składowanie. Te trzy etapy likwidacji wyrobów zawierających azbest są przedmiotem określenia kosztów jednostkowych dla podejmujących działania związane z usuwaniem azbestu. W kalkulacji podano również koszty działań alternatywnych – malowania, zabezpieczania.

Dane do obliczeń:

Rozbiórka dachu eternitowego: 15 zł/m^2.
Transport do składowiska specjalistycznego w Sianowie 2x(90 km) - 5,50 zł /1 km bez względu na przewożoną ilość jednak nie większą niż 10/20 ton (w zależności od posiadanego przez firmę transportowa pojazdu ciężarówka/ciągnik z naczepą),
Hermetyzacja odpadu, oznakowanie (worki foliowe i znaki o zawartości azbestu) wliczona w cenę rozbiórki m^2
Składowanie na składowisku (SIANÓW) 1t - 500,00 zł + 7% VAT = 535 zł
Uprzątniecie i pakowanie innego niż zadaszenie wyrobu azbestowego = 5 zł/kg

Koszty działań alternatywnych:

Malowanie dachów eternitowych (usługa za 1 m^2 = 8,00 zł + ok. 25,00 zł (koszt farby impregnującej). Oczyszczenie elewacji, dwukrotne malowanie środkiem impregnującym - 37 zł/m^2
Koszty malowania (zabezpieczania) wyrobów są porównywalne z ich usuwaniem. Wspomniane koszty mogą ulegać istotnym wahaniom, w zależności od warunków realizacji prac, np. malowanie czy usuwanie wyrobów z poziomu parteru - ok. 17 - 20 zł/ m^2.
Przy konieczności postawienia rusztowania koszt wzrasta do ok. 35 zł/ m^2. Przy wysokich budynkach nawet 50 zł/ m^2.

Kalkulacja kosztów:

Przy ustalaniu kosztów oparto się na informacjach pochodzących od firm świadczących usługi w zakresie demontażu pokryć dachowych i transportu odpadów azbestowych, działających na rynku zachodniopomorskim.

Koszty całkowite demontażu i utylizacji elementów elewacji i pokryć dachowych zawierających azbest mogą ulegać wahaniom w zależności od cennika firmy, warunków realizacji prac, kosztów samego składowania.

Poniżej przedstawiono możliwe koszty likwidacji wyrobów zawierających azbest dla Gminy Świdwin.

Koszty usuwania rurociągów:

Lekowo - długość rurociągu: 1500m, średnica 100mm = 22500kg
Łąkowo - długość rurociągu: 400m, średnica 100mm = 6000kg

Do wykopania rurociągu azbestowego przyjęto do obliczeń koszt 100zł za odsłonięcie 1mb rurociągu.
Waga 1mb rurociągu azbestowo-cementowego dn100 wynosi 15kg. Koszt uprzątnięcia i odpowiedniego zabezpieczenia za 1mb rurociągu azbestowego =40zł. Koszt składowania na składowisku 535 zł/tonę.

Koszt wykopania 1900mb rurociągu:
1900 x 100 = ***190.000 zł***

Koszt uprzątnięcia i zabezpieczenia 1900mb rurociągu:
1900 x 40 = ***76.000 zł***

Koszt wywozu na składowisko - przyjęto trzy transporty: jeden kurs ciągnika z naczepą z Lekowa (89km) i dwa z Łąkowa (88km). W kosztach przewozu uwzględniono trasę w obie strony, co jest praktyką w firmach transportowych. Koszt 1km=5,5 zl.

Lekowo – (89 x 2) x 5,5 = 979 zł
Łąkowo – 2x (88 x 2) x 5,5 = 1936 zł

Razem transport = ***2.915 zł***

Koszt składowania odpadu azbestowego na składowisku w Sianowie = 535 zł/t brutto. Ilość odpadu 28,5 t.
28,5 x 535 = ***15.248 zł***

RAZEM KOSZT DLA RUROCIĄGÓW – 284.163 ZŁ

Koszty usuwania zadaszeń:

Na terenie gminy Świdwin zinwentaryzowano 154002,2 m^2 płyt azbestowych w formie pokryć dachowych, elewacyjnych oraz płyt luzem.

Koszt usunięcia wyrobów azbestowych luzem (2510m2 =32640kg oznaczonych w inwentaryzacji)
32640 x 5 = ***163.200zł***

Koszt demontażu zadaszeń = 15zł/m2
154002,2 – 2510 (luzem) = 151492,2m2
151492.2 x 15 = ***2.272.383 zł***

Koszt transportu (Do obliczeń kosztów transportu przyjęto średnią powierzchni zadaszenia obliczoną dla wszystkich miejscowości gminy w wysokości 250m2, dla średnio przyjętych 616 kursów ciężarówki po 3250kg). Odległość uśredniono do 90km x 2 = 180km, koszt 1km transportu = 5,5 zł.
154002 : 250 = 616
616 x 180 x 5,5 = ***609.840 zł***

Koszt składowania na składowisku w Sianowie = 535 zł/tonę brutto. Waga 1m2 płyt azbestowo-cementowych = 13kg.
154002,2 x 13 = 2002028,6 kg
2002 x 535 = ***1.071.070 zł***

RAZEM KOSZT DLA ZADASZEŃ I PŁYT LUZEM – 4.116.493 ZŁ

CAŁKOWITY KOSZT USUNIĘCIA ZINWENTARYZOWANYCH WYROBÓW AZBESTOWYCH Z TERENU GMINY ŚWIDWIN DO ROKU 2032 (BEZ UWZGLĘDNIENIA INFLACJI) WYNIESIE: 4.400.656,00 ZŁ

Zakładając, że realizacja programu potrwa 23 lata, a rocznie usuwane będzie średnio 6416 m^2 pokryć dachowych, średni roczny koszt usuwania azbestu wyniesie: **191.333 ZŁ**

Z uwagi na fakt, że inwentaryzacja jest procesem długotrwałym i należy prowadzić ja na bieżąco przez cały pozostały ustawowo okres usuwania (do r.2032, ilość zalegającego na terenie gminy azbestu może się zmienić. Przyjmuje się, że ilość ta nie będzie większa niż 10% obecnie zinwentaryzowanego wyrobu. Istnieje możliwość, że mieszkańcy ukrywają fakt posiadania takich wyrobów lub znajdują się one na niezidentyfikowanych dotychczas dzikich składowiskach.

W związku z powyższym w prognozowaniu przyszłych kosztów związanych z realizacją programu należy założyć potrzebę podwyższenia skalkulowanych kosztów w szacowanej wysokości nie większej niż 10%.

Wykorzystanie GPZON do uzyskania oszczędności:

Koszt transportu można obniżyć zakładając składowanie tymczasowe odpadów azbestowych na terenie Gminnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych. Opłata za 1km przewozu odpadów azbestowych jest taka sama w zakresie od jednej do dwudziestu ton i wynosi 5,5zł/km. Wskazane jest, więc wykorzystanie GPZON do skumulowania większych ilości odpadu i jego wywóz w większych partiach liczących po około 20t. Przy kalkulacji przyjęto średnią odległość od odbiorcy do punktu = 9km oraz średnią powierzchnię zadaszenia 250m2. Założono wykonanie 616 kursów od odbiorcy do GPZON oraz 100 kursów z GPZON na składowisko w Sianowie (2x80km).

Uśredniony koszt transportu od odbiorcy do GPZON dla 250m2
616 x 5 x (2x5,5) = ***60.984zł***

Koszt transportu z GPZON na składowisko w Sianowie przyjmując 20t w jednym transporcie 2002 : 20 = 100 kursów po 5,5 zł za km na odległość 2 x 80 km

100 x (2x80) x 5,5 = ***88.000zł***

Razem koszty transportu z wykorzystaniem GPZON = **148.984 zł**
Bez GPZON 609.840 – oszczędność: *609840 – 148984 = 460856 zł*

➢ Harmonogram

Działania gminy w latach 2008 - 2032

Lata:	Zadanie:
2008-2009	• Stworzenie zaplecza technicznego – komputerowej bazy danych oraz powołanie zespołu d.s. usuwania azbestu, • Opracowanie i wdrożenie programu edukacji ekologicznej dot. szkodliwości azbestu i możliwościach dofinansowania przez gminę, • Usunięcie wyrobów azbestowych zalegających luzem na posesjach, • Usunięcie wyrobów o najwyższym stopniu pilności,
2008 - 2032	• Przyjmowanie wniosków od mieszkańców, • Coroczna aktualizacja inwentaryzacji, • Prowadzenie bazy danych wyrobów azbestowych, • Usuwanie wyrobów azbestowych z prywatnych posesji, • Dokonanie corocznej ponownej oceny wyrobów zakwalifikowanych do II stanu pilności, • Usuwanie wyrobów o najwyższym stopniu pilności przekwalifikowanych w wyniku ponownej oceny,
2009 - 2010	• Usunięcie zadaszeń azbestowych z obiektów należących do gminy,
2012 ; 2017 ; 2022 ; 2027	• Ponowna ocena stanu technicznego wyrobów zakwalifikowanych do III stanu pilności
2030 - 2032	• Usunięcie wodociągów azbestowych Lekowo i Łąkowo, • Demontaż i utylizacja pozostałych w gminie zadaszeń,
2032	• Zakończenie programu i całkowita likwidacja wyrobów azbestowych z terenu Gminy Świdwin.

➢ Źródła finansowania

Program usuwania azbestu z terenu gminy Świdwin stanowi podstawowy instrument wspierający pozyskiwanie środków zewnętrznych na działania zmierzające do oczyszczania terenu z wyrobów zawierających azbest. Specjalne procedury konieczne do wdrożenia przy pracach z azbestem i sposób jego unieszkodliwiania wymagają znacznych środków finansowych. Stąd konieczne jest udzielanie jak najszerszego wsparcia finansowego dla wszystkich inicjatyw związanych z usuwaniem wyrobów i odpadów zawierających azbest, a także z monitoringiem zanieczyszczenia środowiska azbestem.

Środki z budżetu państwa

Planowane wydatki z budżetu państwa w okresie 30 lat ograniczone zostały do czterech zadań:

- wydatki na finansowanie działalności Głównego Koordynatora określone w Krajowym programie usuwania azbestu z terytorium Polski – w wysokości 1 mln PLN rocznie,
- wydatki na działalność informacyjno-popularyzacyjną w mediach, dotyczącą bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów ich usuwania, a także informacji o szkodliwości azbestu i sposobów chronienia przed narażeniem na jego emisję – w wysokości: łącznie 27 mln PLN,
- wydatki na opracowanie (lub udział) terenowych planów ochrony przed szkodliwością azbestu i programów usuwania wyrobów zawierających azbest, a także szkolenia pracowników administracji publicznej (szczebla centralnego i wojewódzkiego) w zakresie szczegółowych przepisów i procedur dotyczących azbestu – w wysokości: łącznie 4,15 mln PLN,
- wydatki na opracowanie programów zdrowotnych i utworzenie ośrodka oceny ryzyka – w wysokości: łącznie 4 mln PLN.

W sumie planowane wydatki od roku 2001 do 2032 zamykają się kwotą 65,15 mln PLN, z tego w latach 2008-2032: około 40 mln PLN.

Środki z funduszy ochrony środowiska

Środki te powstają z opłat za korzystanie ze środowiska, ponoszonych zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami) przez prowadzących działalność gospodarczą. Opłaty te stanowią dochód Narodowego, Wojewódzkich, Powiatowych i Gminnych Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Jedną z możliwości wydatkowania tych środków jest ich przeznaczenie na pokrycie kosztów realizacji przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu z terytorium kraju, w tym na budowę składowisk odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest.

Zaangażowanie funduszy na poziomie gminnym powiatowym i wojewódzkim może służyć uboższym właścicielom obiektów budowlanych na prace związane z likwidacją azbestu. Inicjatywy podejmowane przez Gminę Świdwin wskazują na duże zainteresowanie mieszkańców taką formą udzielania pomocy.

W wielu przypadkach uruchomienie programów pomocowych powoduje podjęcie przez właścicieli obiektów, w których występują wyroby zawierające azbest, działań zmierzających do ich usunięcia.

Środki z Unii Europejskiej

Inicjatywy samorządów oraz instytucji publicznych w zakresie gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest, mogą być realizowanie przy współudziale następujących środków:

- pochodzących z Funduszu Spójności – wykorzystanie pomocy z Funduszu Spójności następuje w oparciu o Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004 – 2006 oraz Strategię wykorzystanie Funduszu Spójności na lata 2004-2006,

współfinansowanie z Funduszu Spójności w obszarze ochrony środowiska mogą otrzymać m.in. inwestycje z dziedziny racjonalizacji gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi; do ubiegania kwalifikują się inwestycje o wartości całkowitej powyżej 10 mln Euro, a beneficjentami pomocy mogą być jednostki samorządu terytorialnego, tworzone przez nie związki gmin lub inne podmioty publiczne,

- pochodzących z Funduszy Strukturalnych – w przypadku Gminy Świdwin, środki te mogą pochodzić ze Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego oraz z sektorowego Programu Operacyjnego– Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich; środki dostępne w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego mogą być wykorzystane na budowę, modernizację, rekultywację lub likwidację składowisk odpadów, kompleksowy system zagospodarowania odpadów czy remont obiektów użyteczności publicznej (np. z wymianą elementów konstrukcyjnych zawierających azbest); w ramach działania 2.3. SPO – ROL „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego" przewiduje się realizację projektów związanych m.in. z modernizacja obiektów użyteczności publicznej, które mogą być powiązane z usuwaniem azbestu.

Programowanie pomocy na lata 2008 – 2013 przewiduje możliwości pozyskania środków zewnętrznych na projekty związane z mieszkalnictwem. Obecnie pozyskanie funduszy na projekty dotyczące usuwania azbestu z osiedli zabudowy wielorodzinnej nie jest możliwe. Fakt wprowadzenia w programach operacyjnych działań związanych z mieszkalnictwem może być szansą na pozyskanie środków w formie dotacji na działania, związane z bezpiecznym usuwaniem wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych.

Bank Ochrony Środowiska

Prywatni inwestorzy mogą starać się o preferencyjny kredyt w Banku Ochrony Środowiska. Kilku zrzeszonych właścicieli budynków, którzy mają dachy pokryte eternitem, ma szansę otrzymać dotację z jednego z funduszy programowych, dotyczących rozwoju regionalnego. Złożenie całego pakietu wniosków w takiej sprawie jest konieczne ze względu na wysoką minimalną kwotę, jaka może być przeznaczona na taki cel.